

Az előterjesztést a Kormány nem tárgyalta meg, ezért az nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

1

Jelen előterjesztés csak tervezet, amelynek közigazgatási egyeztetése folyamatban van. A minisztériumok közötti egyeztetés során az előterjesztés koncepcionális kérdései is jelentősen módosulhatnak, ezért az előterjesztés jelen formájában nem tekinthető a Kormány álláspontjának.

A dokumentum célja a társadalmi egyeztetés elindítása és a jogalkotási folyamat átláthatóvá tétele, amelynek alapján, illetve eredményeként a mellékelt tervezet valamennyi tartalmi és formai eleme módosulhat!

A tervezet előterjesztője

Melléklet az XX-MIKFO/398/2013. számú tervezethez

2013. évi ... törvény

a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről

ELSŐ RÉSZ

A Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggő átmeneti rendelkezések

I. Fejezet

Általános rendelkezések

1. § Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) rendelkezéseit a hatálybalépését követően

- a)* keletkezett tényekre és jogviszonyokra, valamint
- b)* megtett jognyilatkozatokra,

kell alkalmazni.

II. Fejezet

A Ptk. Második Könyvéhez kapcsolódó átmeneti rendelkezések

1. A cselekvőképesség

(A Ptk. 2:18. §-hoz)

2. § A Ptk. hatálybalépésekor a tizenhetedik életévét még be nem töltött, cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezett kiskorú jognyilatkozatainak megtételére – ideértve a függő jognyilatkozatokat is – a Ptk. korlátozottan cselekvőképes kiskorúak jognyilatkozataira vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

3. § A tizennegyedik életévét már betöltött kiskorú cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezése iránt a Ptk. hatálybalépése előtt benyújtott keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül el kell utasítani, a folyamatban levő eljárást pedig a kiskorú tizenhetedik életévének betöltéséig fel kell függeszteni. A bíróság a kiskorút a tizenhetedik életévének betöltését követően a nagykorúakra vonatkozó szabályok szerint cselekvőképességet részlegesen vagy teljesen korlátozó gondnokság alá helyezheti.

(A Ptk. 2:19-2:30. §-hoz)

4. § (1) A nagykorú személy cselekvőképességet kizáró vagy korlátozó gondnokság alá helyezése iránt a Ptk. hatálybalépésekor folyamatban lévő eljárásban – ideértve a jogorvoslati eljárási szakaszt is – a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni.

(2) A nagykorú személy cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezése iránt a Ptk. hatálybalépése előtt benyújtott keresetlevelet úgy kell tekinteni, mintha az a nagykorú személy cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság alá helyezésére irányulna.

5. § (1) A Ptk. hatálybalépésekor cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt álló nagykorú személyre a Ptk. teljesen korlátozó gondnokság alatt álló nagykorú személyre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

(2) A Ptk. hatálybalépésekor cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt álló nagykorú személyeket a következő felülvizsgálati eljárás lefolytatásáig teljesen korlátozó gondnokság alatt álló cselekvőképtelen nagykorú személyként kell a gondnokoltak elektronikus nyilvántartásában szerepeltetni.

(3) A Ptk. hatálybalépésekor cselekvőképességet általánosan korlátozó gondnokság alatt álló nagykorú személyt a gondnokság alá helyező határozatban a kötelező felülvizsgálatra megállapított időpontban a Ptk. gondnokrendelés indokoltságának felülvizsgálatára irányuló eljárásának szabályai szerint kell megvizsgálni abból a szempontból, hogy a cselekvőképességét indokolt-e, és ha igen, mely ügycsoportokban indokolt korlátozni.

6. § (1) A Ptk. hatálybalépése előtt hozott, felülvizsgálati kötelezettséget nem tartalmazó határozat esetében a felülvizsgálati eljárást a Ptk. hatálybalépésétől számított egy éven belül kell a gyámhatóságnak megindítania.

(2) A Ptk. hatálybalépése előtt hozott, felülvizsgálati kötelezettséget tartalmazó határozatok esetében a felülvizsgálati eljárást a bírósági határozatban megjelölt időpontban, de legkésőbb a Ptk. hatálybalépésétől számított öt éven belül kell a gyámhatóságnak megindítania.

(A Ptk. 2:33-2:37. §-hoz)

7. § A Ptk. hatálybalépése előtt kirendelt gondnok jogaira és kötelezettségeire a Ptk. hatálybalépését követően a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni.

2. Személyiségi jogok

(A Ptk. 2:51-2:54. §-hoz)

8. § (1) A Ptk. személyiségi jogok megsértésének szankcióira vonatkozó rendelkezéseit a hatálybalépését követően történt jogsértésekre kell alkalmazni.

(2) A Ptk. hatálybalépése előtt megsértett személyhez fűződő jogok alapján érvényesíthető polgári jogi igényekre a jogsértés idején hatályos jogszabályi

rendelkezéseket kell alkalmazni. A Ptk. hatálybalépése előtt megkezdődött, folyamatosan tanúsított jogsértő magatartásra – ideértve a mulasztást is – akkor is a Ptk. hatálybalépése előtt előtt hatályos jogszabályok rendelkezéseit kell alkalmazni, ha a jogsértő magatartás befejezése a Ptk. hatálybalépése utáni időpontra esik.

III. Fejezet

A Ptk. Harmadik Könyvéhez kapcsolódó átmeneti rendelkezések

3. A jogi személyek általános szabályai

(A Ptk. 3:1-3:62. §-hoz)

9. § (1) Azon jogi személynek, amelynek a nyilvántartásba vételi eljárása – ideértve a változás bejegyzésére irányuló eljárást, az átalakulást, az egyesülést és a szétválást is – a Ptk. hatálybalépésekor folyamatban van, a 2014. március 14-én alkalmazandó jogszabályoknak kell megfelelnie.

(2) Ha e törvény az egyes jogi személy típusok esetén eltérően nem rendelkezik, a Ptk. hatálybalépésekor a nyilvántartásba már bejegyzett, valamint az (1) bekezdés szerint bejegyzés alatt álló jogi személy a Ptk. hatálybalépését követő első döntéshozó szervi ülésén, de legkésőbb 2015. március 15-ig köteles a Ptk. rendelkezéseivel összhangban álló továbbműködéséről dönteni, és az erről szóló döntéshozó szervi határozatot, valamint szükség szerint a létesítő okirat módosítását a nyilvántartó bírósághoz benyújtani.

(3) A Ptk. hatálybalépésekor működő, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvényben nevesített állami vállalat, tröszt, egyéb állami gazdálkodó szerv, egyes jogi személyek vállalata, valamint a leányvállalat a 2014. március 14-én hatályos, rá vonatkozó jogszabályok szerint működhet tovább, azonban ilyen típusú jogi személyek nem alapíthatóak.

10. § (1) Az e fejezetben foglalt kötelezettség nem terheli a Ptk. hatálybalépésekor jogutód nélküli megszűnési eljárás alatt álló jogi személyt, továbbá azt, amely a hatálybalépést követően kerül jogutód nélküli megszűnési eljárás alá, feltéve, hogy a jogi személyt a nyilvántartásból törlik.

(2) Ha az (1) bekezdés szerinti eljárásban a jogi személy törlésére nem került sor, és az e fejezetben rá irányadó határidő már eltelt, a jogi személy a továbbműködésével összefüggő kötelezettségeit a megszűnési eljárás jogerős befejezésétől számított harminc napon belül köteles teljesíteni.

4. Az egyesület és az alapítvány

(A Ptk. 3:1-3:48. §-hoz, 3:63-87. §-hoz és 3:378-404. §-hoz)

11. § (1) A Ptk. hatálybalépésekor nyilvántartásba bejegyzett, illetve a 9. § (1) bekezdése szerint bejegyzés alatt álló egyesület a Ptk. hatályba lépését követő első legfőbb szervi ülésén, de közhasznú egyesület esetén legkésőbb 2015. április 1-jéig, egyéb egyesület esetén

legkésőbb 2015. augusztus 1-jéig köteles a Ptk. rendelkezései szerinti továbbműködéséről dönteni és alapszabályát ennek megfelelően módosítani. E rendelkezés alkalmazásában legfőbb szervi ülés alatt az írásbeli döntéshozatalt is érteni kell.

(2) A Ptk. hatálybalépésekor nyilvántartásba bejegyzett, illetve a 9. § (1) bekezdése szerint bejegyzés alatt álló alapítvány a Ptk. hatályba lépését követő első alapító okirat módosítás alkalmával, de közhasznú alapítvány esetén legkésőbb 2015. június 1-jéig, egyéb alapítvány esetén legkésőbb 2015. október 1-jéig köteles a Ptk. szerinti továbbműködésről dönteni és alapító okiratát ennek megfelelően módosítani.

(3) A Ptk. rendelkezései szerinti továbbműködésről szóló döntéshozó szervi döntést és – szükség esetén a létesítő okirat módosítását – változásbejegyzési kérelemként kell benyújtani a bírósághoz.

(4) Az (1) és (2) bekezdés szerinti döntésig az alapítvány, illetve az egyesület a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény szerint működik.

5. A gazdasági társaságok, az egyesülés, valamint egyes cégformák

(A Ptk. 3:1-3:48. §-hoz, 3:88-324.§-hoz és 3:368-3:377. §-hoz)

12. § (1) A Ptk. hatálybalépésekor a cégjegyzékbe bejegyzett, valamint a 9. § (1) bekezdése szerint bejegyzés alatt álló gazdasági társaság a Ptk. hatálybalépését követő első legfőbb szervi ülésén, de közkereseti társaság és betéti társaság esetén legkésőbb 2015. március 15-ig, korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság és egyesülés esetén legkésőbb 2016. március 15-ig köteles a Ptk. rendelkezései szerinti továbbműködéséről dönteni, és a legfőbb szervi határozatot a cégbírósághoz benyújtani. E rendelkezés alkalmazásában legfőbb szervi ülés alatt az írásbeli döntéshozatalt is érteni kell.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott gazdasági társaság, amelynek a létesítő okirata a Ptk. eltérést nem engedő rendelkezésébe ütközik, az (1) bekezdés szerinti ülésen köteles létesítő okiratát a Ptk. rendelkezéseihez igazítva módosítani.

(3) A (2) bekezdés szerinti kötelezettség terheli azon gazdasági társaságot is, amelynek létesítő okirata – általános hivatkozásként – a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: Gt.) rendelkezéseire utal, azonban más okból a létesítő okirat módosítására nincs szükség. Ebben az esetben a (2) bekezdés szerinti kötelezettség teljesítése alatt a létesítő okirat általános törvényi hivatkozásának módosítását kell érteni.

(4) Az (1)-(3) bekezdésben meghatározott rendelkezések 2016. március 15-i határidővel irányadóak azon cég esetében is, amelyre jogszabály a gazdasági társaságokra vonatkozó szabályok alkalmazását írja elő.

(5) Illeték és közzétételi költségtérítés megfizetése nélkül lehet a cégbírósághoz benyújtani az (1)-(3) bekezdés szerinti társasági határozatot, továbbá a változásbejegyzési kérelmet, feltéve, hogy az ahhoz csatolandó létesítő okirat módosítás kizárólag a Ptk. rendelkezéseihez történő igazítás, illetve a Ptk. eltérést engedő szabályainak alkalmazása

miatti módosításokat tartalmaz. Egyéb cégadatot is érintő változás esetén e bekezdés nem alkalmazható.

(6) Az (1)-(3) bekezdés szerinti döntésig a gazdasági társaságnak, illetve a (4) bekezdés szerinti cégnek a Gt. rendelkezéseit kell alkalmaznia.

(7) Közkereseti társaság, betéti társaság és egyéni cég esetén az (1)-(4) bekezdés szerinti határozat, továbbá a változásbejegyzési kérelem érdemi vizsgálatát bírósági fogalmazó és bírósági ügyintéző is önállóan lefolytathatja, azonban a kérelmet elutasító, valamint az olyan végzést, amely ellen külön fellebbezésnek van helye, csak a cégbíró előzetes, írásos hozzájárulásával hozhatja meg.

(A Ptk. 3:161. §-hoz)

13. § (1) A Ptk. hatálybalépésekor bejegyzett, vagy a 9. § (1) bekezdése szerint bejegyzés alatt álló azon korlátolt felelősségű társaság esetén, amelynek jegyzett tőkéje nem éri el a hárommillió forintot, a 12. § rendelkezéseit az e §-ban foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) Az (1) bekezdés szerinti korlátolt felelősségű társaság köteles a tőkeemelés szabályai szerint törzstőkéjét megemelni vagy átalakulni azzal, hogy a társaság e kérdésről nem köteles a Ptk. hatálybalépését követő első taggyűlésén dönteni.

(3) A (2) bekezdés szerinti döntésig a társaságnak a Gt. rendelkezéseit kell alkalmaznia, a 12. § szerinti társasági szerződés módosításról nem határozhat.

(4) E § rendelkezései megfelelően irányadóak azon cég esetében is, amelyre jogszabály a korlátolt felelősségű társaságokra vonatkozó rendelkezések alkalmazását írja elő.

(A Ptk. 3:211. §-hoz)

14. § (1) A Ptk. hatályba lépését követően nyilvánosan működő részvénytársaság már nem alapítható, nyilvánosan működő részvénytársaság bejegyzése iránti kérelem nem nyújtható be.

(2) A Ptk. hatálybalépésekor a cégnyilvántartásba bejegyzett, vagy a 9. § (1) bekezdése szerint bejegyzés alatt álló olyan nyilvánosan működő részvénytársaság, amelynek részvényei nincsenek bevezetve a tőzsdére, köteles részvényeit a 12. § (1) bekezdés szerinti határidőig a tőzsdére bevezetni vagy átalakulásáról határozni azzal, hogy e kérdésről nem köteles a Ptk. hatálybalépését követő első közgyűlésén dönteni.

(3) A (2) bekezdés szerinti döntésig a társaságnak a Gt. rendelkezéseit kell alkalmaznia, a 12. § szerinti alapszabály módosításról nem határozhat.

(A Ptk. 3:34.§-hoz)

15. § Azon céggel szemben, amely ezen alcímben meghatározott kötelezettségének határidőben nem tesz eleget, a cégbíróság törvényességi felügyeleti jogkörében jár el.

(A Ptk. 3:35-3:37. §-hoz)

16. § A legfőbb szerv 12. § (1) bekezdés szerinti határozatot elfogadó ülésének napját megelőzően hozott társasági határozatok bírósági felülvizsgálatára a Gt. rendelkezéseit kell alkalmazni.

(A Ptk. 3:212. §-hoz)

17. § A Ptk. hatálybalépésekor a cégnyilvántartásba bejegyzett, vagy bejegyzés alatt álló részvénytársaság esetén a jegyzett tőkének a pénzbeli és nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás arányára vonatkozó szabályát nem kell alkalmazni.

6. A szövetkezet

(A Ptk. 3:1-3:48. §-hoz és 3:325-3:367. §-hoz)

18. § (1) A Ptk. hatálybalépésekor a cégjegyzékbe bejegyzett, valamint a 9. § (1) bekezdése szerint bejegyzés alatt álló szövetkezet a Ptk. hatálybalépését követő első közgyűlésén, de legkésőbb 2015. június 15-ig köteles a Ptk. rendelkezései szerinti továbbműködéséről dönteni, és a közgyűlési határozatot a cégbírósághoz benyújtani. E rendelkezés alkalmazásában közgyűlés alatt az írásbeli döntéshozatalt is érteni kell.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott szövetkezet, amelynek az alapszabálya a Ptk. eltérést nem engedő rendelkezésébe ütközik, az (1) bekezdés szerinti ülésen köteles az alapszabályát a Ptk. rendelkezéseivel igazítva módosítani.

(3) A (2) bekezdés szerinti kötelezettség terheli azon szövetkezetet is, amelynek alapszabálya – általános hivatkozásként – a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény (a továbbiakban: Sztv.) rendelkezéseire utal, azonban más okból az alapszabály módosítására nincs szükség. Ebben az esetben a (2) bekezdés szerinti kötelezettség teljesítése alatt az alapszabály általános törvényi hivatkozásának módosítását kell érteni.

(4) Illeték és közzétételi költségterítés megfizetése nélkül lehet a cégbírósághoz benyújtani az (1)-(3) bekezdés szerinti szövetkezeti határozatot, továbbá a változásbejegyzési kérelmet, feltéve, hogy az ahhoz csatolandó alapszabály-módosítás kizárólag a Ptk. rendelkezéseivel történő igazítás, illetve a Ptk. eltérést engedő szabályainak alkalmazása miatti módosításokat tartalmaz. Egyéb céghozzájárulást is érintő változás esetén e bekezdés nem alkalmazható.

(5) Az (1)-(3) bekezdés szerinti határozat meghozataláig a szövetkezetnek az Sztv. rendelkezéseit kell alkalmaznia.

19. § (1) A közgyűlés 18. § (1) bekezdés szerinti határozatot elfogadó ülésének napját megelőzően hozott szövetkezeti határozatok bírósági felülvizsgálatára az Sztv. rendelkezéseit kell alkalmazni.

(2) Ha a szövetkezet vezető tisztségviselője által az összeférhetlenségre vonatkozó szabályok megsértésével a szövetkezetnek okozott kár a közgyűlés 18. § (1) bekezdés

szerinti határozatot elfogadó ülésének napját megelőző időpontban következik be, a kár megtérítésére vonatkozó igényt a szövetkezet az Sztv. rendelkezései szerint érvényesítheti.

(3) A közgyűlés 18. § (1) bekezdés szerinti határozatot elfogadó ülésének napján folyamatban lévő tagkizárási ügyben akkor kell a Ptk. szövetkezeti tag kizárására vonatkozó szabályait alkalmazni, ha a tag kizárásáról a közgyűlés még nem hozott döntést, és a közgyűléshez fordulásra az Sztv. alapján biztosított határidő még nem telt el.

20. § A 18. §-ban foglaltaktól eltérően a Ptk. 3:326. §-ában foglalt, a szövetkezeti tagsággal összefüggő korlátozásokat a Ptk. hatálybalépésekor a cégjegyzékbe bejegyzett vagy a 9. § (1) bekezdés szerint bejegyzés alatt álló szövetkezet esetében nem kell alkalmazni, azonban a 18. § (1) bekezdése szerinti határozat meghozatalát követően e szövetkezet tagsága, illetve a tagok vagyoni hozzájárulása nem változtatható meg úgy, hogy a tagok számának, illetve vagyoni hozzájárulásának aránya a Ptk. 3:326. §-ában foglaltaktól – a változást megelőző állapothoz képest – nagyobb arányban térjen el.

21. § Az Sztv. alapján létrejött átalakított befektetői részjegyre az Sztv. átalakított befektetői részjegyre vonatkozó rendelkezései továbbra is megfelelően alkalmazandóak.

22. § Azon szövetkezettel szemben, amely ezen alcímben meghatározott kötelezettségének határidőben nem tesz eleget, a cégbíróság törvényességi felügyeleti jogkörében jár el.

IV. Fejezet

A Ptk. Negyedik Könyvéhez kapcsolódó átmeneti rendelkezések

23. § Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a Ptk. hatálybalépésekor fennálló családjogi jogviszonyokra, valamint az e jogviszonyokkal kapcsolatos, a Ptk. hatálybalépését követően keletkezett tényekre, megtett jognyilatkozatokra a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni.

7. A házasság

(A Ptk. 4:12. §-hoz)

24. § A házastársnak volt házastársa egyenes ági rokonával kötött házassága érvénytelenítése iránt indított eljárásban a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni. A házasság érvénytelenítése iránt a Ptk. hatálybalépése előtt ebből az okból benyújtott keresetlevelet a Ptk. hatálybalépése után idézés kibocsátása nélkül el kell utasítani, a folyamatban levő eljárást – ideértve a jogorvoslati eljárási szakaszt is – pedig meg kell szüntetni.

(A Ptk. 4:21-4:23. §-hoz)

25. § A Ptk. házasság felbontására vonatkozó rendelkezéseit akkor kell alkalmazni, ha a házassági bontóper a Ptk. hatálybalépését követően indították.

(A Ptk. 4:29. § (3) bekezdéséhez)

26. § A Ptk. 4:29. § (3) bekezdésében meghatározott rendelkezést a Ptk. hatálybalépését követően megszűnt házassági életközösség esetében kell alkalmazni.

(A Ptk. 4:34-4:85. §-hoz)

27. § Ha a házassági életközösség a Ptk. hatálybalépése előtt szűnt meg és az ezzel kapcsolatos vagyoni igényt a Ptk. hatályba lépése után érvényesítik, a vagyoni igényekre az életközösség megszűnésekor hatályos jogszabályi rendelkezéseket kell alkalmazni.

(A Ptk. 4:38. § (3) bekezdéséhez)

28. § A különvagyonhoz tartozó tárgy helyébe lépő vagyontárgy közös vagyonná válása szempontjából az ötévi házassági életközösség időtartamát a házasság megkötésétől kell számítani, függetlenül attól, hogy a házasságot a Ptk. hatálybalépése előtt vagy után kötötték meg.

8. Az élettársi kapcsolat családjogi hatásai

(A Ptk. 4:86. § (1) és 4:94. § (1) bekezdéséhez)

29. § Az élettársi tartásra való jogosultságra vonatkozó Ptk. 4:86. § (1) bekezdés és az élettársi lakáshasználatra vonatkozó 4:94. § (1) bekezdés szerinti legalább egyéves életközösség időtartamának számításánál figyelembe kell venni a Ptk. hatályba lépése előtt megszakadás nélkül fennállt életközösség időtartamát is.

9. A leszármazáson alapuló rokoni kapcsolat

(A Ptk. 4:98. §-hoz)

30. § (1) Ha a gyermek 2010. január 1. és 2010. december 31. között született, és az anya a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak egy része alatt nem állt házassági kötelékben, a gyermek apjának kell tekinteni azt a férfit, aki az anyával a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak egy része alatt a közjegyző által vezetett Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartása által igazolt élettársi kapcsolatban élt.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltakat nem lehet alkalmazni, ha az anya a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő alatt több férfival élt az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartása által igazolt élettársi kapcsolatban.

31. § Ha a Ptk. hatálybalépését megelőzően a házasuló férfi a házasuló nő rendezetlen családi jogállású gyermekére a házasságkötést megelőző eljárásban apai elismerő nyilatkozatot tett, a férjet akkor lehet a gyermek apjának tekinteni, ha a házasságot a nyilatkozattételtől számított egy éven belül megkötötték.

(A Ptk. 4:107-4:114. §-hoz)

32. § A Ptk. apaság megtámadására vonatkozó rendelkezéseit akkor kell alkalmazni, ha az apaság megtámadására irányuló keresetet a Ptk. hatálybalépése után nyújtották be.

(A Ptk. 4:111. §-hoz)

33. § Ha az apai státusz a Ptk. hatálybalépése előtt lett betöltve, a Ptk. hatálybalépésétől számított három évig az apaság vélelmének megtámadására a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) által előírt határidőket kell alkalmazni.

10. Az örökbefogadás

(A Ptk. 4:119-4:145. §-hoz)

34. § A Ptk. örökbefogadásra vonatkozó rendelkezéseit a Ptk. hatálybalépése után indult örökbefogadási eljárásokra kell alkalmazni, ideértve az örökbefogadás előtti eljárást is.

(A Ptk. 4:125. § (2)-(3) bekezdéséhez)

35. § A Ptk. arra vonatkozó rendelkezését, hogy a vérszerinti szülő nyílt örökbefogadásnál az örökbefogadáshoz adott hozzájáruló nyilatkozatát a gyermek hathetes koráig visszavonhatja, a Ptk. hatálybalépésekor folyamatban lévő örökbefogadásra is alkalmazni kell.

11. A szülői felügyelet

(A Ptk. 4:152. §-hoz)

36. § Ha a Ptk. hatálybalépésekor a Csjt. 77. § (3) bekezdése alapján gyámhatósági eljárás van folyamatban, az eljárást – ideértve a jogorvoslati eljárási szakaszt is – meg kell szüntetni.

(A Ptk. 4:155. §-hoz)

37. § A Csjt. 82. § (2) bekezdése alapján a gyermek gyámhatósághoz beszolgáltatott vagyonát a Ptk. hatálybalépését követően a szülőnek ki kell adni.

(A Ptk. 4:172. § és 4:177. §-hoz)

38. § A Ptk. 4:172. §-a szerinti, illetve 4:177. §-a szerinti szabályokat a közvetítői eljárás kötelező igénybevételének elrendelésére vonatkozóan a Ptk. hatálybalépésekor folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell.

(A Ptk. 4:186. § (2) bekezdéséhez)

39. § A gyámhatóság gyámrendelés iránti intézkedéséig fennmarad a szülő szülői felügyeleti joga, ha az a Ptk. 4:186. § (2) bekezdése értelmében szünetelne. A gyámhatóság a gyermek számára a Ptk. hatálybalépésétől számított hat hónapon belül gyámot rendel.

(A Ptk. 4:146. § és 4:193. §-hoz)

40. § Az 1986. évi 14. törvényerejű rendelettel kihirdetett, A Gyermek Jogellenes Külföldre Vitelének Polgári Jogi Vonatkozásairól szóló, Hágában az 1980. évi október 25. napján kelt egyezmény alkalmazása szempontjából a Ptk. rendelkezéseit a Ptk. hatálybalépését követően külföldre vitt vagy ott visszatartott gyermekek tekintetében kell alkalmazni.

12. A rokontartás

(A Ptk. 4:194-4:222. §-hoz)

41. § A Ptk. rokontartásra vonatkozó rendelkezéseit a Ptk. hatálybalépését követően érvényesített tartási igényekre kell alkalmazni.

V. Fejezet

A Ptk. Ötödik Könyvéhez kapcsolódó átmeneti rendelkezések

42. § Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a Ptk. hatálybalépésekor fennálló dologi jogi jogviszonyokkal kapcsolatos, a Ptk. hatálybalépését követően keletkezett tényekre, megtett jognyilatkozatokra a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni.

13. Birtok és birtokvédelem

(A Ptk. 5:3. §-hoz)

43. § Ha a Ptk. hatálybalépését megelőzően kötött szerződés alapján valamely fél a dolog átadására, illetve birtokba bocsátására köteles, és erre a Ptk. hatálybalépését követően kerül sor, a dolog átadására, illetve a birtokba bocsátásra a Ptk. hatálybalépése előtti rendelkezéseket kell alkalmazni.

14. Jogonalap nélküli birtoklás

(A Ptk. 5:12. §-hoz)

44. § A Ptk. hatálybalépésekor már fennálló felelős őrzésre a Ptk. hatálybalépése előtti rendelkezéseket kell alkalmazni.

15. A tulajdonjog tárgyai

(A Ptk. 5:19. §-hoz)

45. § A földhasználat szerződéses szabályozásának az ingatlan-nyilvántartásba való feljegyzését a szerződő felek a Ptk. hatálybalépése előtt megkötött szerződések esetén is – a Ptk. 5:19. §-a alapján és joghatásával – kérhetik.

16. Túlépítés

(A Ptk. 5:28-5:29. §-hoz)

46. § A Ptk. hatálybalépését követően befejezett túlépítés esetén a Ptk. túlépítésre vonatkozó szabályait kell alkalmazni.

17. Elidegenítési és terhelési tilalom

(A Ptk. 5:32-5:34. §-hoz)

47. § Az elidegenítési tilalom, az elidegenítési és terhelési tilalom, illetve a rendelkezés jogát más módon korlátozó tilalom esetén ennek joghatásai tekintetében a Ptk. hatálybalépését követően a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni akkor is, ha a tilalmat a Ptk. hatálybalépése előtt kötötték ki, vagy az már a Ptk. hatálybalépésekor fennállt.

18. Elbirtoklás

(A Ptk. 5:45. §-hoz)

48. § A Ptk. jogcímes elbirtoklásra vonatkozó rendelkezéseit a Ptk. hatálybalépésekor folyamatban levő elbirtoklásra is alkalmazni kell azzal, hogy ha a jogcímes elbirtokláshoz szükséges elbirtoklási idő már eltelt, vagy abból egy évnél kevesebb van hátra, a birtokos az ingatlan tulajdonjogát a Ptk. hatálybalépését követő egy év elteltével szerzi meg.

19. A hozzáépítés, az átépítés, a beépítés és a ráépítés

(A Ptk. 5:68-5:72. §-hoz)

49. § A hozzáépítéssel, átépítéssel, beépítéssel és ráépítéssel történő tulajdonszerzésre a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni, ha az építkezés a Ptk. hatálybalépését követően fejeződött be.

20. A zálogjog

(A Ptk. 5:86-5:144. §-hoz)

50. § A Ptk. zálogjogra vonatkozó rendelkezéseit arra a zálogjogra kell alkalmazni, amelyet a Ptk. hatálybalépését követően kötött zálogszerződéssel alapítottak, illetve amely törvényes zálogjogként a Ptk. hatálybalépését követően keletkezett.

VI. Fejezet

A Ptk. Hatodik Könyvéhez kapcsolódó átmeneti rendelkezések

51. § Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a Ptk. hatálybalépésekor fennálló kötelekkel kapcsolatos, a Ptk. hatálybalépését követően keletkezett tényekre, megtett jognyilatkozatokra a Ptk. hatálybalépése előtt hatályos jogszabályok rendelkezéseit kell alkalmazni.

21. A képviselő

(A Ptk. 6:13. § (1)-(2) bekezdéséhez)

52. § (1) A (2) bekezdésben foglalt kivétellel a képviselő által a Ptk. hatálybalépése előtt tett jognyilatkozatokra is a Ptk. 6:13. § (1) és (2) bekezdését kell alkalmazni, ha a képviselő és a képviselt között érdekellentét van. A Ptk. hatálybalépése előtt tett jognyilatkozatok megtámadására nyitva álló határidő a Ptk. hatálybalépésekor kezdődik. A megtámadásra egyebekben a Ptk. hatálybalépése előtt hatályos jogszabályok rendelkezései alkalmazandóak.

(2) A jogi személy képviselő által a képviselt kifejezett engedélye alapján a Ptk. hatálybalépése előtt tett jognyilatkozat érdekellentétre hivatkozással nem támadható meg.

(3) A jogi személy képviselő által a képviselt kifejezett engedélye hiányában a Ptk. hatálybalépése előtt megtett jognyilatkozat az (1) bekezdésben foglaltak szerint támadható meg.

(A Ptk. 6:16. §-hoz)

53. § A Ptk. hatálybalépése előtt adott határozatlan vagy öt évnél hosszabb időre szóló általános meghatalmazás a Ptk. hatálybalépését követő öt év elteltével hatályát veszti.

22. A bírósági letét

(A Ptk. 6:54. § (3) bekezdéséhez)

54. § A Ptk. hatálybalépése előtt teljesítés céljából bírósági letétbe helyezett pénzt, értékpapírt vagy más okiratot a kötelezett időbeli korlátozás nélkül visszakövetelheti, ha a jogosultnak a teljesítési letét kiadására irányuló joga elévült.

23. Felelősség szerződésen kívül okozott kárért

(A Ptk. 6:518-6:564. §-hoz)

55. § A Ptk. szerződésen kívül okozott kárért való felelősségre, valamint a kártalanításra vonatkozó rendelkezéseit a hatálybalépését követően tanúsított károkozó magatartás – ideértve a mulasztást is – esetén kell alkalmazni. A Ptk. hatálybalépése előtt megkezdődött, folyamatosan tanúsított károkozó magatartásra akkor is a Ptk. hatálybalépése előtt hatályos jogszabályok rendelkezéseit kell alkalmazni, ha a károkozó magatartás befejezése, illetve a károk felmerülése a Ptk. hatálybalépése utáni időpontra esik.

VII. Fejezet

A Ptk. Hetedik Könyvéhez kapcsolódó átmeneti rendelkezések

56. § (1) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a Ptk. öröklési jogot szabályozó rendelkezéseit a Ptk. hatálybalépése után megnyílt öröklésre kell alkalmazni.

(2) Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a Ptk. végintézkedésre vonatkozó rendelkezéseit a Ptk. hatálybalépése után kelt végintézkedésre kell alkalmazni.

24. A végrendelet

(A Ptk. 7:10-7:24. §-hoz)

57. § (1) A (2) bekezdésben foglalt kivétellel a végrendelet érvényességét a keletkezésének idején hatályos szabályok szerint kell elbírálni.

(2) A Ptk. hatálybalépése előtt kelt végrendeletet a Ptk. szabályai szerint kell elbírálni, ha az a Ptk. szerint érvényes lenne és az öröklés a Ptk. hatálybalépése után nyílt meg.

(A Ptk. 7:28. §-hoz)

58. § A Ptk. utóöröklésre vonatkozó rendelkezését a Ptk. hatálybalépése előtt kelt végrendeletre is alkalmazni kell, feltéve, hogy az öröklés a Ptk. hatálybalépése után nyílt meg.

(A Ptk. 7:37. §-hoz)

59. § Ha az öröklés a Ptk. hatálybalépése előtt nyílt meg, a végrendelet megtámadásának elévülésére előírt ötéves határidőt a Ptk. hatálybalépésétől kell számítani.

(A Ptk. 7:44. §-hoz)

60. § A Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni, ha a Ptk. hatálybalépésekor érvényes, közjegyzőnél letett magánvégrendeletet a végrendelező a Ptk. hatálybalépése után veszi vissza.

(A Ptk. 7:45. §-hoz)

61. § A Ptk. hatálybalépése előtt kelt végrendelet esetén a határidő vonatkozásában a végrendelet keltének idején hatályos szabályokat kell alkalmazni akkor is, ha a szóbeli végrendelezés feltételül szolgáló helyzet megszűnése a Ptk. hatálybalépése után következett be.

(A Ptk. 7:46. §-hoz)

62. § A Ptk. hatálybalépése előtt kelt végrendelet esetén az élettárs öröklése vonatkozásában a Ptk. szabályait kell alkalmazni, ha az örökhagyó és élettársa között az életközösség megszakadása a Ptk. hatálybalépése után következett be.

25. Az öröklési szerződés

(A Ptk. 7:48-7:52. §-hoz)

63. § A Ptk. rendelkezéseit a Ptk. hatálybalépése előtt létrejött öröklési szerződésre akkor kell alkalmazni, ha az a Ptk. hatálybalépése előtt hatályos jogszabályok rendelkezései szerint nem lenne érvényes, de a Ptk. szabályai szerint érvényes lenne.

26. Az örökbefogadással kapcsolatos öröklési jogi szabályok

(A Ptk. 7:72-7:73. §-hoz)

64. § A Ptk. örökbefogadással kapcsolatos öröklési jogi szabályait a Ptk. hatálybalépése után megkezdett örökbefogadási eljárás esetén kell alkalmazni.

27. Kötelesrész

(A Ptk. 7:75-7:86. §-hoz)

65. § Ha az örökhagyó végintézkedését a Ptk. hatálybalépése előtt tette, a kötelesrészre, annak mértékére és a kitagadási okokra a Ptk. hatálybalépése előtt hatályos jogszabályok rendelkezéseit kell alkalmazni.

MÁSODIK RÉSZ

Záró rendelkezések

VIII. Fejezet

Felhatalmazó rendelkezések

66. § (1) Felhatalmazást kap a Kormány, hogy rendeletben meghatározza

- a) a jognyilatkozat tárgyának azt az értékét, amelynél a törvényes képviselő jognyilatkozatának érvényességéhez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges;
- b) a jegyző hatáskörébe tartozó birtokvédelmi eljárás részletes szabályait;
- c) a dolgok találása esetén követendő eljárás egyes részletszabályait;
- d) a zálogjog bírósági végrehajtáson kívüli érvényesítésének, a kielégítési jog gyakorlása felfüggesztésének és korlátozásának részletes eljárási szabályait;
- e) a fogyasztóval kötött szerződések részletes szabályait;
- f) azokat a szerződéseket, amelyek esetén a jótállás kötelező, valamint az ilyen jótállás feltételeit;
- g) a kiskereskedelmi árubeszerzés során szállított termékek tárolására szolgáló eszközök (göngyölegek) visszavételére és visszaszállítására vonatkozó szabályokat;
- h) az utazási szerződés részletes szabályait.

(2) Felhatalmazást kap az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszter, hogy rendeletben meghatározza az állam öröklése és az államot megillető egyéb jogok gyakorlása esetén a Magyar Állam képviseléről szóló részletes szabályokat.

(3) Felhatalmazást kap az igazságügyért felelős miniszter, hogy rendeletben meghatározza

- a) a bírósági letétkezelés részletes szabályait;
- b) a holtak nyilvántartási eljárást, valamint a halál tényének bírósági megállapításával kapcsolatos kérdéseket.

(4) Felhatalmazást kap a fogyasztóvédelemért felelős miniszter, hogy az igazságügyért felelős miniszterrel egyetértésben rendelettel meghatározza a fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés keretében eladott dolgokra vonatkozó szavatossági és jótállási igények Ptk. rendelkezései szerint történő intézésének eljárási szabályait.

IX. Fejezet

Hatályukat veszítő jogszabályok

67. § A Ptk. hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti

- a) a Csjt.,
- b) a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény,
- c) a Gt.,
- d) az Sztv.,
- e) a termékfelelősségről szóló 1993. évi X. törvény,
- f) a Polgári Törvénykönyv egyes rendelkezéseinek módosításáról szóló 1993. évi XCII. törvény,
- g) az önálló kereskedelmi ügynöki szerződésről szóló 2000. évi CXVII. törvény,
- h) a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény hatálybalépése és végrehajtása, valamint a személyi jog egyes kérdéseinek szabályozása tárgyában című 1952. évi 23. törvényerejű rendelet,
- i) a Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1960. évi 11. törvényerejű rendelet,
- j) a Polgári Törvénykönyv módosításáról és egységes szövegéről szóló 1977. évi IV. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1978. évi 2. törvényerejű rendelet,
- k) a Magyar Népköztársaság Polgári Törvénykönyvének a külgazdasági kapcsolatokra történő alkalmazásáról szóló 1978. évi 8. törvényerejű rendelet.

68. § A Ptk. hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti

- a) a talált dolgok tekintetében követendő eljárásról szóló 18/1960. (IV. 13.) Korm. rendelet,
- b) a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet,
- c) a szövetkezet által létrehozott közösségi alaphoz nyújtott támogatásokra vonatkozó részletes szabályokról szóló 124/2006. (V. 19.) Korm. rendelet.

X. Fejezet

A Ptk. és e törvény megnevezése, hatálybalépés

69. § A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényt más jogszabályokban „Polgári Törvénykönyv” elnevezéssel, illetve „Ptk.” rövidítéssel kell megjelölni.

70. § E törvényt más jogszabályokban „Ptké.” rövidítéssel kell megjelölni.

71. § E törvény 2014. március 15-én lép hatályba.

Szakmai indokolás

2014. március 15-én hatályba lép az új Ptk. Össztársadalmi érdek, hogy a kódex hatálybalépése az új magánjogi szabályozás megfelelő érvényesülése érdekében zökkenőmentesen, a jogrendszer koherenciájának megőrzése mellett történjen meg. Az új kódex normái hosszú évtizedekig felvetnek még az új Ptk. és a hatályos magánjogi szabályok egymás mellett éléséből adódó, a két szabályrendszer időbeli hatályára vonatkozó kérdéseket. A Tervezet célja olyan átmeneti szabályok megfogalmazása, amelyek egyértelművé teszik, hogy adott időpontban melyik törvény alkalmazandó. A **Tervezet tartalmazza** – többek között – az új Ptk. hatálybalépésével összefüggő **átmeneti szabályokat**, a hatályos Ptk., a Csjt. és a Gt. **hatályon kívül helyezéséről szóló normát**, valamint azokat a **felhatalmazó rendelkezéseket**, amelyek alacsonyabb jogszabályi szinten szabályozható jogviszonyok megalkotására adnak lehetőséget.

Az **átmeneti szabályok szövegezése körében a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény** (a továbbiakban: Jat.) **15. §-a szolgál kiindulópontként**. A Jat. 15. §-a a szabályozási átmenet rendezése körében egy általánosan, tehát minden jogszabályra egyaránt vonatkozó – de eltérést engedő – alkalmazási szabályt határoz meg. A Jat. 15. § (1) bekezdése alapján – ha jogszabály másként nem rendezi az átmenet kérdését – a jogszabályi rendelkezést a hatálybalépését követően keletkezett tényekre és jogviszonyokra, valamint megkezdett eljárási cselekményekre kell alkalmazni. A Jat. 15. § (2) bekezdése pedig a továbbhatás kérdését rendezi, melynek értelmében a jogszabályi rendelkezést – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a hatálya alatt keletkezett tényekre és jogviszonyokra, valamint megkezdett eljárási cselekményekre a jogszabályi rendelkezés hatályvesztését követően is alkalmazni kell. Hangsúlyozandó, hogy ennek megfelelően átmeneti rendelkezés megalkotására csak abban az esetben van szükség, ha a jogalkotó kifejezetten el kíván térni a Jat. 15. §-ától, vagy ha értelmezni kívánja azt.

A Tervezet 1. §-a a Jat. 15. § (1) bekezdését a magánjogi jogviszonyok szempontjából értelmezi és fogalmazza újra. E nélkül a szabály nélkül nem volna ugyanis egyértelmű, hogy a magánjog szempontjából nem csak a jogviszonyoknak és a tényeknek van jelentősége, hanem a jognyilatkozatoknak is. A jognyilatkozatok jelentősége abban áll, hogy a magánjogi jogviszonyok keletkezése, módosulása és megszűnése tekintetében egyaránt szerepe lehet a tényeknek és a jognyilatkozatoknak. Ugyanakkor a Jat. 15. §-ában szereplő „megkezdett eljárási cselekmények” fogalom a hatályos magánjogi jogszabályok és az új Ptk. alkalmazásának rendezése – tehát egy alapvetően anyagi jogi jogviszonyok rendezésére irányuló, ezért anyagi jogi szemléletű átmeneti szabályozás – szempontjából nem értelmezhető. A Jat. 15. § (1) bekezdésének *b)* pontja – a (2) bekezdés *b)* pontjával egyetemben – nem arra nézve ad iránymutatást, hogy egy új, illetve módosított anyagi jogi rendelkezés alkalmazására már egy folyamatban lévő peres, illetve nemperes vagy más jellegű magánjogi jogvitát (is) rendező eljárásban sor kerüljön-e, hanem arra, hogy egy újonnan bevezetésre kerülő, vagy egy módosított eljárásjogi normát főszabály szerint – külön eltérő jogszabályi rendelkezés hiányában – mikortól, mely eljárási cselekményekre vonatkozóan kell alkalmazni az adott eljárásjogi jogviszony keretében.

A Tervezet az új Ptk. alkalmazhatóságára nézve ad iránymutatást, tehát azt rendezi, hogy az új Ptk. rendelkezéseit mikortól, mely anyagi jogi jogviszonyra, illetve mely anyagi jogi jogviszonyt keletkeztető, módosító vagy megszüntető tényre vagy jognyilatkozatra vonatkozóan kell alkalmazni. E körben a Tervezet 1. §-a – az Alaptörvény és a Jat. rendelkezéseivel összhangban – a jogbiztonság követelményére tekintettel úgy rendelkezik, hogy **ha eltérő speciális rendelkezést maga a Tervezet nem fogalmaz meg, akkor az új Ptk.-t az új Ptk. hatálya alatt keletkezett jogviszonyokra, tényekre és megtett jognyilatkozatokra kell alkalmazni,** függetlenül attól, hogy az új Ptk. alkalmazására, értelmezésére egy jogvitát rendező eljárás szolgáltat-e alkalmat vagy sem. Ebből egyidejűleg – külön normatív rendelkezés nélkül – az is következik, hogy az új Ptk. hatálybalépése előtt keletkezett és megszűnt magánjogi jogviszonyokra, bekövetkezett tényekre és megtett jognyilatkozatokra nem az új Ptk. alkalmazandó, hanem a korábban hatályos jogszabályi rendelkezések. A Tervezet 1. §-a azonban – hasonlóan a Jat. 15. § (1) bekezdéséhez – azokra a jogviszonyokra nem ad iránymutatást, amelyek még az új Ptk. hatálybalépése előtt keletkeztek, azonban az új Ptk. hatálybalépésekor még fennállnak és már az új Ptk. hatálya alatt érinti őket valamely jogi szempontból releváns tény, körülmény vagy jognyilatkozat. Ezekre **az átnyúló jogviszonyokra** – a Jat. 15. § (2) bekezdésére figyelemmel, ám annak alkalmazását egyszersmind ki is zárva – **a Tervezet az új Ptk. könyveinek sorrendjéhez igazodva speciális átmeneti szabályokat fogalmaz meg.** A speciális szabályok között – ahol azt az új Ptk. egyes könyveibe tartozó jogviszonyok jellege megengedi –, kiemelt helyen találhatók az egyes könyvek által szabályozott jogviszonyokra vonatkozó generális(abb) átmeneti szabályok. E generálisabb szabályokhoz képest azonban további, az új Ptk. meghatározott jogintézményeihez, illetve rendelkezéseihez kötődő speciális rendelkezések is rögzítésre kerültek. A jogalkalmazást segítik a Tervezetnek az új Ptk. vonatkozó részére pontosan utaló normahelyei is. Ez a három szabályozási szint alkalmas arra, hogy az új Ptk. hatálya által lefedett körben **az átmeneti szabályozás tekintetében a Jat. 15. §-át egyáltalán ne kelljen figyelembe venni.**

A Tervezet valamennyi szabálya kógens, attól a magánjogi jogviszonyok alanyai még egyező akarattal, kifejezett megállapodás alapján sem térhetnek el. A kógencia a jogviszonyok és a rájuk alkalmazandó jogszabályok kiszámíthatósága érdekében indokolt. Ez azonban, ahol ez az adott jogviszony jellegével egyáltalán összeegyeztethető – például a szerződési jogban – nem zárja el a jogalanyokat attól, hogy szerződésüket közös megállapodásukkal úgy szüntessék meg, hogy ezzel egyidejűleg azt, immár teljes egészében az új Ptk. hatálya alá helyezkedve újra létrehozzák. A hatályos és az új Ptk. együttes alkalmazásából adódó jogértelmezési problémák elkerülése érdekében arra azonban nincs mód, hogy a jogalanyok csak szerződésük egy részére rendeljék alkalmazni az új Ptk. szabályait.

Az 1. §-ban megfogalmazott általános szabályt követően **a Tervezet az új Ptk. egyes könyveinek sorrendjében fogalmazza meg az egyes jogterületekhez kapcsolódó generális, illetve speciális átmeneti szabályokat.** Generális szabályok megalkotására azonban nem minden könyv tekintetében nyílik mód (pl. Második Könyv, Hetedik Könyv).

Az új Ptk. **Első Könyve** szól az egész törvényre kiható alapelvi rendelkezésekről. Az új Ptk. hatályba lépése esetén a Bevezető rendelkezések kapcsán **átmeneti, ill. felhatalmazó rendelkezések megalkotása nem indokolt,** mivel ebben a körben nincs lényeges változás a hatályos szabályozáshoz képest. Az alapelvek részbeni megváltozása egyrészt a Jat. említett

átmeneti szabályok megalkotására vonatkozó rendelkezése alapján kezelhető, másrészt azok bíróság általi értelmezési tartománya egyébként is változik, fejlődik. Az, ha ágazati törvény használja pl. az új Ptk.-ban már nem szerepeltetett rendeltetésszerű joggyakorlás elvét, vagy a hatályos Ptk. joggal való visszaélés fogalmának exemplifikatív eseteit, nem jelent problémát a jogalkalmazás számára: az ágazati szabályok alapelvei „önállóan” értelmezhetőek.

A Második, az ember mint jogalany című Könyv lényeges újítása a nagykorú természetes személyek cselekvőképességére vonatkozó szabályozás új alapokra helyezése: a bíróság a jövőben, a hatályos Ptk.-tól eltérően, a cselekvőképességet általános jelleggel már egyáltalán nem, hanem csak ügyek meghatározott körére vonatkozóan korlátozhatná. A bíróság a korlátozandó ügycsoportok számát, struktúráját az adott személy körülményei alapján határozhatja meg. Ez garantálná a részleges gondnokság alá helyezés egyénre szabott, az adott helyzethez rugalmasan igazodó jogkövetkezményeinek megállapítását. Ennek megfelelően az új Ptk. szerint a cselekvőképesség korlátozása kétféle lehet: teljes korlátozás, ami a korábbi kizáró gondnokság kategóriájának felel meg, és részleges korlátozás, ami az ügycsoportok szerinti korlátozást jelenti. Fontos törvényi kitétel, hogy a cselekvőképesség teljes korlátozására csak akkor kerülhet sor, ha az érintett személy jogainak védelmére a cselekvőképesség részleges korlátozása nem elégséges. A kiszolgáltatott helyzetben lévő fogyatékos személyek számára további garanciális jellegű változás lenne, hogy végleges, élethosszig tartó korlátozó döntés nem születhet. A gondnokság alá helyezés felülvizsgálata a jövőben kivétel nélkül meghatározott időközönként kötelező lenne.

A cselekvőképességi szabályok említett változásai **több átmeneti szabály előírását is szükségessé teszik.** Így például a **Tervezetben kell meghatározni azt az időtartamot, amely alatt minden gondnokság alatt álló személyt az új szabályok szerint felül kell vizsgálni,** előtérbe helyezve azokat a cselekvőképtelen személyeket, akiknek a felülvizsgálatára eddig még egyáltalán nem került sor.

Átmeneti rendelkezés előírása szükséges amiatt is, hogy az új Ptk. szerint **a kiskorúak cselekvőképességét a bíróság csak tizenhetedik életév betöltését követően korlátozhatja** azzal, hogy a gondnokság alá helyezés csak a nagykorúság elérésekor hatályosul. A korábbi szabályozás szerint (hatályos Ptk. 12/B. § (2) bekezdés) cselekvőképtelen az a tizennegyedik életévét már betöltött kiskorú is, akit a bíróság cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezett. A gondnokság hatálya a nagykorúság elérésekor áll be, de a kiskorú már a határozat jogerőre emelkedésével cselekvőképtelenné válik. A szabályozás változása miatt **rendezni szükséges az új Ptk. hatálybalépésekor cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt álló, tizennegyedik életévüket betöltött kiskorúak jognyilatkozatainak helyzetét.** Az új Ptk. hatálybalépésekor cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt álló, tizennegyedik életévüket betöltött kiskorúak jognyilatkozataira – beleértve a függő jognyilatkozatokat is – az új Ptk. hatálybalépéstől a Tervezet a korlátozottan cselekvőképes kiskorúak nyilatkozataira vonatkozó szabályokat rendeli alkalmazni.

A korábbtól eltérő és az érintettek számára kedvezőbb szabályozás miatt **rendelkezni kell azokról a folyamatban lévő eljárásokról is,** amelyek tizenégy és tizenhét év közötti kiskorúak gondnokság alá helyezésére irányulnak. Erre vonatkozóan a Tervezet előírja, hogy a tizennegyedik életévét már betöltött kiskorú cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezése iránt az új Ptk. hatálybalépése előtt benyújtott keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül el kell utasítani, a folyamatban levő eljárást pedig a kiskorú tizenhetedik életévének

betöltéséig fel kell függeszteni. A tizenhetedik életév betöltését követően a bíróság a kiskorút a nagykorúakra vonatkozó szabályok szerint cselekvőképességet részlegesen vagy teljesen korlátozó gondnokság alá helyezheti.

A cselekvőképesség ügycsoportok szerinti korlátozásának általánossá tétele, speciális és több évet átfogó átmeneti intézkedések előírását teszi szükségessé:

- Az új Ptk. hatálybalépését követően induló gondnokság alá helyezési eljárásokban már az új törvény előírásait kell alkalmazni. Ugyanez lesz irányadó a hatálybalépéskor folyamatban lévő eljárásokban. (Folyamatban van az az eljárás, ha az új Ptk. hatálybalépésének időpontjában a bíróság határozata még nem emelkedett jogerőre.)

- Az új Ptk. hatálybalépésekor jogerősen lezárult eljárásokban hozott határozatok kötelező felülvizsgálatára és a határozatoknak az új kódex rendelkezéseihez való igazítására (az általános érvényű korlátozó gondnokság helyett az ügycsoportokhoz kötött korlátozó gondnokság teljes körűvé tételére) a Tervezet a határozat szerinti kötelező felülvizsgálat időszakát biztosítaná a jogalkalmazó számára. Amennyiben a hatályos szabályok a cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezést véglegesen, felülvizsgálati kötelezettség nélkül írják elő, ott az új Ptk. szabályaihoz való igazítást az új Ptk. hatálybalépésétől számított egy éven belül el kell végezni.

- Abban az esetben, ha az új Ptk. hatálybalépésekor olyan eljárás van folyamatban, amely még a hatályos Ptk. alapján indult, és amelyben még a hatályos Ptk. alapján született első fokú határozat, a jogorvoslati szakaszban eljáró bíróság az új Ptk. rendelkezéseit hivatalból lesz köteles figyelembe venni. Ehhez képest a jogorvoslati eljárásban eljáró bíróság akkor is jogszerűen változtatja meg vagy helyezi hatályon kívül új eljárásra kötelezéssel az első fokon eljárt bíróság határozatát, ha az első fokú ítélet meghozatalának időpontjában még megfelelt a hatályos törvényi rendelkezéseknek, azonban a felülvizsgálat idején már ellentétes az új, jogbővítő jellegű szabályokkal.

A korábbi bírósági döntések felülvizsgálata és rendelkezéseiknek az új Ptk. szabályaihoz történő hozzáigazítása tehát az általános szabályok szerint zajló felülvizsgálat keretében öt éven belül megtörténhet; speciális ütemezést előírni csak arra az esetre indokolt, amikor a hatályos Ptk. alapján a kizáró gondnokság elrendelését véglegesen, a felülvizsgálati kötelezettséget kizárva írták elő.

A kötelező felülvizsgálat meghatározott időn belül való kezdeményezését (perindítási kötelezettség előírásával) a Tervezet a gyámhatóság feladatává teszi, a gondnokság alá helyezés felülvizsgálata pedig továbbra is bírói hatáskör marad. Ennek megfelelően hangsúlyozni szükséges, hogy az említett kötelezettség előírása a gyámhatóságok, illetve a bíróságok számára többletterhet jelenthet.

Az új Ptk. az említett változásokon túl új jogintézményként vezeti be a cselekvőképességi szabályok körében az **előzetes jognyilatkozat és a támogatott döntéshozatal** jogintézményét. E változások azonban a Tervezetben külön átmeneti rendelkezések előírását nem igénylik. **A támogatott döntéshozatalról az új Ptk. hatálybalépéséig külön törvényi szabályozás szükséges, így a részletszabályok rendezésével egyidejűleg az esetlegesen felmerülő átmeneti rendelkezések is a külön törvényben rendezhetők.**

Az új Ptk., a Második Könyvében, a cselekvőképességi szabályokon túl **a személyiségi jogi szabályokról is rendelkezik**. Az új szabályozás a személyhez fűződő jogok helyett a kifejezőbb személyiségi jogok elnevezést használja. A személyiségi jogokra vonatkozó rendelkezéseket azonban nem csak a természetes személyekre, hanem – egy utaló szabály értelmében – a jogi személyekre és jogszabály által polgári jogi jogalanyisággal felruházott nem jogi személy szervezetekre is alkalmazni kell.

Az új Ptk. – a hatályoshoz hasonlóan – a személyiségi jogok védelmét egy két elemből álló generálklauzula útján, másrészt az egyes, nem kimerítő jelleggel rögzített, nevesített személyiségi jogok útján biztosítja. Mindebből következik, hogy a sérelmet szenvedett jogalanyok és a bírói gyakorlat nincs elzárva attól, hogy azok a személyiségi jogok, amelyeket az új Ptk. külön nem nevesít, továbbra is védelmet élvezzenek a generálklauzulára hivatkozással. **A lehetséges védelmi kör rugalmassága lehetővé teszi, hogy – ha az valóban indokolt – külön átmeneti szabályok rögzítése nélkül is védelmet élvezhessenek azok a személyiségi jogok, amelyeket a hatályos Ptk. még nevesített, ám az új Ptk. már külön nem, vagy más hangsúllyal szerepeltet.**

Az új Ptk. mind az üzleti titok, mind a védett ismeret (know-how) oltalmát a TRIPS Egyezményhez igazítja. Az átmeneti szabályozásnak az üzleti titok és a know-how fogalmak megváltozására és az ezzel összefüggésben módosuló védelemre nyilvánvalóan tekintettel kell lennie. E körben alapvető szempont az, hogy az üzleti titok és a know-how hatályos Ptk. által biztosított jogi védelme az új Ptk. hatálybalépésével se szűnjön meg, valamint az üzleti titok „átruházására” vagy „megőrzésére”, továbbá a know-how hasznosítására, „átruházására” még a hatályos Ptk. hatálya alatt kötött szerződések hatálya változatlanul fennmaradjon. Ez tehát azt kívánja meg, hogy az új Ptk. hatálybalépésekor már fennálló szerződésekre továbbra is a hatályos Ptk. rendelkezéseit kelljen alkalmazni, továbbá, hogy az új Ptk. hatálybalépését megelőzően megsértett üzleti titokra vagy know-howra a hatályos jogszabályok szerinti oltalom legyen biztosítva. Mivel e kívánalmaknak a Tervezet kötelmi jogi jogviszonyokra meghatározott generális átmeneti szabálya és a személyiségi jogok megsértésével kapcsolatban megfogalmazott speciális átmeneti szabálya eleget tesz, ezért **sem az üzleti titok, sem a know-how vonatkozásában nincs szükség külön átmeneti szabály megalkotására.**

Nem indokolt külön átmeneti szabály rögzítése amiatt sem, hogy az új Ptk. megszünteti a párhuzamos és a hézagmentes oltalom elvét: a szerzői jogi és az iparjogvédelmi jogviszonyokra vonatkozó külön törvényeket, az azok által biztosított védelmet az új Ptk. nem érinti, illetve abban a körben, ahol e külön törvények az adott jogviszonyt nem rendezik – egy utaló szabály révén – továbbra is alkalmazandó marad a magánjogi kódex. A hézagmentes oltalom elve pedig amiatt szűnik meg, mert a hatályos Ptk. 86. § (3) bekezdése és 87. § (2) bekezdése révén oltalmat élvező know-how az üzleti titok egy sajátos fajtájaként élvez majd védelmet a jövőben és ezen felül nincs olyan más, elképzelhető, létező speciális adat-, tény-, ill. ismerettartalom, amely a szerzői jogi, ill. az egyes iparjogvédelmi tárgyú törvények révén ne részesülne már védelemben.

Átmeneti szabály megalkotása indokolt a személyhez fűződő jogok személyiségi joggá történő átnevezése, valamint – ehhez kapcsolódóan – a személyiségi jogok megsértésekor alkalmazható jogkövetkezményeknek a hatályosétól néhány ponton eltérő szabályozása

miatt. Az objektív szankciók körében két lényeges változás rögzíthető. Egyrészt az új Ptk. az objektív szankciókat is elévülési határidőhöz köti, másrészt az objektív szankciók körében lehetőséget biztosít a sértett fél számára a jogsértőnél a jogsértéssel előállt vagyoni előny átengedésének követelésére. A szubjektív szankciók körében szintén két lényeges változás emelhető ki: megszűnik a „közérdekű bírság” jogintézménye és a nem vagyoni kárért járó kártérítés (kárpótlás). A személyiségi jogok megsértése esetén az új Ptk. értelmében követelhető újonnan bevezetett szubjektív szankció a sérelemdíj.

A szankciórendszer megváltozásával szoros összefüggésben az átmeneti szabályozásnak tekintettel kell lennie a személyhez fűződő, illetve személyiségi jogok megsértésének azon jellegzetességére is, hogy a jogsértő magatartás tanúsításának és az adott személyhez fűződő, illetve személyiségi jogot ért nem vagyoni jellegű sérelem bekövetkezésének időpontja egymástól elválhat. Ezért – igazodva az új Ptk.-nak ahhoz a koncepcionális változásához, hogy személyiségi jogsértés esetén a sérelemdíj megítélésének nem feltétele a személyiségi jog megsértésén túl további hátrány bizonyítása – a kapcsolódó átmeneti szabály viszonyítási pontja csak a jogsértő magatartás tanúsításának időpontja lehet. Ha a jogsértő magatartás – mely mind aktív, mind passzív magatartásban megnyilvánulhat – tanúsítása a hatályos Ptk. idejére esik, azonban a sérelem már az új Ptk. hatálya alatt következik be, a jogsértés időpontjára, mint referencia időpontra tekintettel az átmeneti szabálynak arról kell rendelkeznie, hogy e jogsértésekkel kapcsolatban polgári jogi igény a hatályos Ptk. szabályai szerint érvényesíthető. Ha az új Ptk. hatálybalépése előtt megkezdődött jogsértő magatartás tanúsítása folyamatos és a magatartás befejezése már az új Ptk. hatálybalépése utánra tehető – a referencia-szabály mögött meghúzódó elvre figyelemmel – az átmeneti szabály arról rendelkezik, hogy az alkalmazandó jogszabály a jogsértés tanúsításának megkezdésekor hatályos törvény és nem az új Ptk. Csak ily módon biztosítható ugyanis, hogy az új Ptk.-nak a sérelmet szenvedett személy számára a sérelemdíj vonatkozásában kedvezőbb bizonyítási terhet jelentő, a jogsértő számára ugyanakkor a fizetésre kötelezés feltételei szempontjából szigorúbb szabálya – a jogbiztonság kívánalmainak megfelelően, egyértelműen – érvényesülhessen.

Az átmeneti szabályok megalkotása szempontjából további fontos követelmény, hogy azokra a jogsértő magatartásokra, amelyek egyaránt okoznak személyhez fűződő, illetve személyiségi jogi jogsérelmet és emellett vagyoni kárt is, ugyanazt a Ptk.-t kelljen alkalmazni. Az egységes megítélés biztosítása érdekében ezért a kárfelelősségi szabályok vonatkozásában szintén a jogsértő magatartás tanúsításának időpontja, illetve folyamatos jogsértés esetén, annak kezdő időpontja az, amely mérvadó az alkalmazandó Ptk. meghatározása szempontjából.

A személyiségi jogok megsértésével kapcsolatos szankciókban bekövetkezett változásokra, illetve új igényérvényesítési lehetőségek bevezetésére tehát felmenő rendszerben biztosít lehetőséget a jogalkotó. Így érhető el, hogy a már megtörtént jogsértések, illetve az emiatt perben érvényesített, de még az új Ptk. hatálybalépése után el nem bírált igények rendezése, a perek kimenetele mind a sérelmet szenvedett, mind a jogsértő fél szempontjából és a bíróságok számára is kiszámítható legyen.

Az új Ptk. **Harmadik Könyve** szól a jogi személyek szabályozásáról. A jogi személyekre vonatkozó szabályozás legjelentősebb változása, hogy a kógens alapállás helyett az eltérést

engedő (diszpozitív) szabályozási módot választja. Általánosítva, valamennyi jogi személy vonatkozásában alapelveként rögzíti az új Ptk., hogy a jogi személyek létrehozása a polgári jogi jogalanyok magánautonómiája körébe tartozó döntés, amelyet szabadon, az állam egyedi beavatkozása nélkül hozhatnak meg. A választott szabályozási módszer biztosítja a kellően rugalmas, az adott jogi személy (gazdasági társaság stb.) igényeinek leginkább megfelelő működési kereteket az alapítók, a tagok számára.

Az átmeneti rendelkezések abból az alapvetésből indulnak ki, hogy **az új Ptk. minden jogi személy, minden gazdasági társaság és szövetkezet létében változást hoz, ebből következően nem maradhat el a már létező jogi személyek tekintetében a létesítő okirat tartalmának, valamint a jogi személy szervezeti, működési feltételeinek felülvizsgálata.** Figyelemmel továbbá az új Ptk. kiemelkedő jelentőségére, illetve arra a tényre, hogy az a nyilvánvaló jogalkotási szándék, hogy a már bejegyzett jogi személyek, és különösen alapítványok, egyesületek, gazdasági társaságok, szövetkezetek és egyéb cégek mielőbb az új Ptk. hatálya alá rendeződjenek, az átmeneti szabályok – a megszüntetéshez vezető eljárás alatt álló jogi személyeket kivéve – **minden jogi személyt aktív magatartásra köteleznek.**

Az átmeneti rendelkezések értelmezésének technikája az általános-különös viszonyon alapul; az egyes jogi személy típusokra vonatkozó szabályozáson belül is. Ebből következően a szabályozás rétegei egymásra épülnek, és azokat a rendelkezéseket, amelyek már az általános szabályból is következnek, a Tervezet a különös szabálynál szükségtelenül nem ismétli. (Így különösen gazdasági társaságok esetében kimondja a szabály, hogy az új Ptk. hatálya alá rendeződést szolgáló változásbejegyzési eljárás illeték- és költségtérítés-mentes, ezért az ingyenességét nem ismétli meg a szabályozás azon kft.-k vonatkozásában, ahol a változásbejegyzési kérelem egyben tőkeemelés bejelentését is tartalmazza.)

A jogi személyekre vonatkozó átmeneti rendelkezések **differenciáltan kerültek megfogalmazásra.** Az átmeneti rendelkezéseknek **van egy olyan szabályozási köre, amely megfelelően értelmezhető valamennyi jogi személy esetében, és nyilvánvalóan vannak olyan felmerülő és rendezendő kérdések, amelyek csak egyes jogi személy típusok, formák esetében merülnek fel.** Minden nyilvántartásba vett jogi személy esetében **kifejezett módon határozni kell arról, hogy a jogi személy immár az új Ptk. szabályai szerint működik,** és ezt a döntést az új Ptk. hatálybalépését követő első döntéshozó szervi ülésen kell meghozni, és bejelenteni a nyilvántartó bírósághoz. Az „átállás” szabályai nyilvánvalóan nem terjednek ki azon jogi személyekre, amelyek megszüntetésre kerülnek.

Mint arra a Tervezet korábban már utalt, a legjelentősebb változás a társaságok, szövetkezetek, illetve azon jogi személyek (cégek) életében következik be, amelyek a Gt.-t, vagy a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvényt (a továbbiakban: Sztv.) alkalmazzák. Az új Ptk. a társasági és szövetkezeti jog teljes anyagi jogi szabályrendszerét megjeleníti, amely értelemszerűen együtt jár azzal, hogy a külön törvény (a Gt., az Sztv.) kiüresedik, így hatályban tartása indokolatlan. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy annak szabályai egy átmeneti ideig még ne kerülnének vagy kerülhetnének alkalmazásra.

Az új Ptk. hatálya alá rendeződés végső határideje, vagyis az átmeneti időszak vége közkereseti és betéti társaság esetében 2015. március 15. (vagyis a hatálybalépéstől számított 1 év), korlátolt felelősségű társaság, részvénytársaság és szövetkezet esetében 2016. március 15. (vagyis 2 év).

Erősebb érdek fűződik a következetes átmenet megvalósításához, mint az esetleges kivételek megfogalmazásához. A társasági jog, szövetkezeti jog rendszerében bekövetkező változások feldolgozása, értelmezése és annak gyakorlati alkalmazása – különösen a kezdeti jogalkalmazáskor – jogi tudást, iránymutatást feltételez, így a jogi képviselőnek a szerepe a társasági szerződés, létesítő okirat felülvizsgálata során kiemelten fontosnak tekinthető; a jogi képviselő együttműködése valószínűsíthetően nem mellőzhető, így nem jelent aránytalan terhet a jogi képviselettel történő cégeljárás előírása (vagyis változásbejegyzési kérelem kötelező benyújtása). A változásbejegyzési kérelmet illeték és közzétételi költségterítés nélkül lehet benyújtani.

Az új Ptk. két jelentős, a jelenleg hatályos szabályozáshoz képest szigorúbb rendelkezést tartalmaz. Az egyik, hogy ismét 3 millió forint lesz a korlátolt felelősségű társaságok elvárt minimális törzstőkéje, a másik pedig, hogy csak annak a részvénytársaságnak lehet a működési formája nyilvános, amelynek részvényei a tőzsdére be vannak vezetve. Ezen előírások tekintetében megfelelő átmenetet kell biztosítani.

A korlátolt felelősségű társaságok közel fele (160-170 ezer kft.) 3 millió forintot el nem érő törzstőkével működik. Ezen társaságok esetében elkerülhetetlen, hogy az új Ptk. hatálybalépésére tekintettel társasági döntést hozzanak és a törzstőkéjüket megemeljék. E döntés meghozatala nyilvánvalóan komolyabb megfontolást, gazdasági helyzetértékelést igényel, így ebben az esetben a szabályozás nem teszi kötelezővé az első ülésen történő döntéshozatalt. Az érintett társaságok egyaránt dönthetnek a tőkeemelésről, – és amennyiben az számukra aránytalan megterhelést jelentene – átalakulásukról, egyesülésükről, szétválásukról, és végső esetben végelszámolásuk megindításáról. A tőkeemelés vonatkozásában fontos rámutatni arra, hogy az érintett kft.-k esetében is alkalmazásra kerülhetnek az új Ptk. rendelkezései. Tőkeemelés esetén is mód van az ún. feltöltéses szabály megfelelő alkalmazására, így lehetőség nyílik arra, hogy az átmeneti időt meghaladó időtartam alatt biztosítsák a tőkét, illetve a társaság működése során maga termelje meg a törzstőke kiegészítéséhez szükséges összeget az osztalék terhére.

A nyilvános részvénytársaságokat érintő rendelkezés kisszámú társaságot érint, azonban itt is biztosítja a tervezett szabályozás a hosszabb átmeneti határidőt, és esetlegesen a szervezeti átalakítás lehetőségét.

Az egyesületek, alapítványok és a szövetkezet vonatkozásában az előírt átmeneti szabályok a gazdasági társaságok kapcsán előírt logikát követik.

A jogi személyekkel kapcsolatos változások miatt is fel kell hívni a figyelmet arra, hogy az átmeneti időszak érintheti a bírói munkaterhet. Ugyanakkor hangsúlyozandó, hogy hosszú átmeneti idő kerül előírásra, és a fokozatosság elvére épül a szabályozás, amely lehetővé teszi, hogy az új Ptk. hatályba lépésével együtt járó szükségszerű átmenet gördülékenyen történjen meg.

Főszabályként a cégjegyzékbe bejegyzett cégeknek / gazdasági társaságoknak az új Ptk. hatálybalépését **követő első ülésükön** kell az új Ptk. szerinti továbbműködésükről határozni, és a szükséges módosításokat a létesítő okiratukban átvezetni. Ebből következően az új Ptk. átmeneti szabálya **belesimul a napi, normál ügyteherbe**. Különös figyelemmel a hosszú

átmeneti időre fontos rámutatni arra, hogy azon társaságok (cégek) esetében, amelyek a véghatáridő előtt bármely okból változásbejegyzési kérelmet nyújtanak be, egyidejűleg megtörténik az új Ptk. hatálybalépése miatt szükségessé váló változások átvezetése is. (A cégbírósági ügyérkezés éves szinten 110-115 ezer kérelemszám körül mozog, így a „normál” ügymenet önmagában is „felszívja” a kérelmek jelentős hányadát.)

Azon cégek vonatkozásában, amelyek egyébként ülést nem tartanának, az átmeneti szabályok **véghatáridőt** határoznak meg:

- kkt., bt. esetében: **2015. március 15.**,
- kft., rt., egyéni cég, végrehajtói iroda, közjegyzői iroda: **2016. március 15.**,
- szövetkezet: **2015. június 15.**

Az átmeneti nehézségeket csökkentheti, hogy közkereti társaság, betéti társaság és egyéni cég esetében **érdemi ügyintézői jogkört biztosít a Tervezet a bírósági fogalmazó és a bírósági ügyintéző részére is.** (Ezeknél a cégformáknál ugyanis a működés gyakorlatilag változatlan keretek között marad, jelentős részben kógens előírásokkal.)

Az új Ptk. **Negyedik Könyve** szól a hatályoshoz képest kibővült családjogi szabályokról. Az eddig önálló törvényben szabályozott **családjog** anyaga beépül az új Ptk.-ba. Ez a módosulás nem csupán a családjog magánjogi háttérének és összefüggéseinek a jelenleginél hangsúlyosabb érvényre juttatását teszi lehetővé, hanem azt is, hogy a családjogi szabályoknak a gyorsan változó társadalmi viszonyokhoz és a nemzetközi elvárásokhoz (elsősorban az Európa Tanács dokumentumaihoz és a strasbourgi Emberi Jogi Bíróság családjogi tárgyú ítélezési gyakorlatához) igazítása is megtörténjék. Néhány változást említve: Az eddig szűkszavúan rendezett házassági vagyoni jog szabályozása lényegesen kibővül. A kódex a törvényes házassági vagyoni jogi rendszerként megtartott házastársi vagyoni közösség szabályait a bírói ítélezésben évtizedek alatt kialakult elvekre építve veszi át. A szülői felügyelet szabályai terjedelmileg és tartalmilag is változnak. A Családjogi Könyv részben szabályozási körébe vonja a tényleges családi kapcsolatokat (pl.: élettársi kapcsolat, mostohaszülő-mostohagyermek kapcsolat szabályozása). Előtérbe kerül a családjogi jogviták megegyezésen alapuló – kötelező közvetítésen alapuló (mediációval történő) – rendezése. Az új Ptk. a szülői felügyelet gyakorlása terén a szülők felelősségét helyezi a középpontba, elsődleges szerepet szán a szülők megállapodásának, amelynek korlátja csupán a gyermek kiegyensúlyozott életvitelének biztosítása. Az említett változások bizonyos esetekben néhány speciális átmeneti szabály megfogalmazását is szükségessé teszik.

A Családjogi Könyv a szabályozási területhez tartozó átmeneti rendelkezések első §-ában megfogalmaz egy olyan általános átmeneti szabályt, amivel a Jat. 15. § (2) bekezdésében foglaltakat kívánja kizárni. A hivatkozott **szabály a Családjogi Könyv vonatkozásában az új Ptk. alkalmazhatóságára ad iránymutatást olyan tartós jogviszonyok esetén, amelyek az új Ptk. hatálybalépésekor már fennállnak.** A rendelkezés értelmében az új családjogi szabályok az új Ptk. hatálybalépésekor fennálló családjogi jogviszonyokra, valamint az e jogviszonyokkal kapcsolatos, az új Ptk. hatálybalépését követően keletkezett tényekre, megtett jognyilatkozatokra alkalmazhatók.

A Családjogi Könyv egyrészről **olyan tartós jellegű jogviszonyokat szabályoz, mint a házasság, szülői felügyelet, gyámság,** ahol a házastársra, szülőre, gyámra előírt jogok és kötelezettségek kismértékű változása további **konkrét átmeneti szabályok előírását nem**

indokolja, az átmenet az említett Családjogi Könyvre előírt általános szabály alapján kezelhető. Az új Ptk. hatálybalépését követően a házastárs, szülő, gyám jogaira, kötelezettségeire egyértelmű, hogy az új Ptk. szabályai alkalmazandók. Ugyanakkor **vannak olyan családjogi jogviszonyok, ahol a hivatkozott általános szabály további értelmezésre szorul.** Ezekben az esetekben **a speciális átmeneti normák arra adnak választ, hogy mi minősül egy adott jogviszony szempontjából olyan releváns ténynek, ami már az új Ptk. szabályainak alkalmazását indokolja.** Így például a Tervezet egyértelművé teszi, hogy a házasság felbontására irányadó új szabályokat akkor kell alkalmazni, ha a válókeresetet a törvény hatálybalépése után nyújtják be, az apasági pereknél többek között új ténynek minősül az apaság megtámadására irányuló kereset benyújtása vagy a rokонтartási szabályok körében a Tervezet új ténynek értékeli például a tartásdíj módosítására irányuló kereset benyújtását is.

A fentiekén kívül szintén átmeneti norma előírása szükséges abban az esetben, ahol **egy konkrét hatósági vagy bírósági eljárás van folyamatban a Ptk. hatálybalépésekor,** akkor a jogalkotónak állást kell foglalnia abban, hogy az új szabályokat alkalmazni rendeli-e a folyamatban lévő ügyekben. Átmeneti szabályok szükségesek azon jogviszonyok tekintetében is, ahol az **új szabályok kedvezőbbek és bevezetésük mielőbb indokolt** és azokban az esetekben, ahol **az új szabályok azonnali alkalmazása** méltánytalan helyzethez vezetne, mivel **a jogbiztonságot sértené,** ha bizonyos kötelezettségek megváltoznának vagy elnehezülnének. Szintén speciális rendelkezést ír elő a Tervezet a Családjogi Könyv rendelkezései kapcsán arra az esetre, ha az új Ptk. bizonyos jogokhoz és kötelezettségekhez meghatározott időtartamot ír elő. Ebben az esetben a Tervezet egyértelművé teszi, hogy **az új Ptk.-ban előírt időtartamot mikortól kell számítani.**

A kedvezőbb szabályokra példa, hogy az új Ptk. szűkíti a házasság érvénytelenségének eseteit. A házastársnak volt házastársa egyenes ági rokonával kötött házassága a Csjt. szerint érvénytelen, az új Ptk. szerint viszont nem. Indokolt ezért az új Ptk. kedvezőbb szabályát a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni, vagyis az említett érvénytelenségi okra hivatkozással az érvénytelenség megállapítására már megindított bírósági eljárást megszüntetni, illetve az új Ptk. hatálybalépése előtt benyújtott keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítani.

Az új Ptk. 4:29. § (3) bekezdése kiegészíti a Csjt. **házastársi tartásra vonatkozó szabályait** és rövid ideig fennálló házasság esetén a tartási kötelezettség időtartamát maximálja. Egy évnél rövidebb idejű házasság esetén a volt házastársat rászorultsága idején legfeljebb az életközösség időtartamával egyező időre illeti meg tartás. A Tervezet egyértelművé teszi, hogy ebben az esetben nem a jogérvényesítés időpontja irányadó, hanem **az életközösség megszűnésének időpontja kell, hogy az új Ptk. hatálybalépése utánra essen.**

A házassági vagyoni jogi rendelkezések kapcsán indokolt általánosan kimondani, hogy amennyiben a házassági életközösség az új Ptk. hatálybalépése előtt szűnt meg és az ezzel kapcsolatos vagyoni jogi igényt az új Ptk. hatályba lépése után érvényesítik, **a vagyoni jogi igényekre az életközösség megszűnésekor hatályos jogszabályi rendelkezéseket kell alkalmazni.** Ennek indoka, hogy a házasság fennállásától függetlenül a vagyoni közösség a házassági életközösséghez kapcsolódik. Ennek megfelelően, ha a házassági életközösség megszűnik az új Ptk. hatálybalépése előtt, akkor az a vagyoni közösség megszűnését is jelenti, függetlenül attól, hogy a házastársi közös vagyon megosztására még nem került sor.

Házastársak szempontjából az a méltányos, ha a vagyoni igényeikre a házassági vagyontársaság megszűnése idején hatályos jog az irányadó.

A házassági vagyoni jogi rendelkezések kapcsán előírt általános szabályokhoz képest indokolt további speciális szabály előírása is. Új rendelkezés például a házastárs különvagyonának, illetve közös vagyonának szabályozása körében, hogy a fogyasztói társadalomban megváltozott élettartamú vagyontárgyak okán a házastársak különvagyonába tartozó, mindennapi életvitelüket szolgáló, szokásos mértékű berendezési és felszerelési tárgyak helyébe lépő **vagyontárgyak már ötévi házassági életközösség után közös vagyonba kerülnek**. A Csjt. erre vonatkozóan tizenöt évi együttélést ír elő feltételként. Tekintettel arra, hogy a vagyontárgyak tartóssága az utóbbi két évtizedben jelentősen megváltozott, a házastársakra nézve nem méltánytalan a fogyasztói rendszerhez jobban igazodó szabály mielőbbi alkalmazása. Az átmeneti szabályból következik, hogy az új Ptk. által előírt szabályt a „folyamatban lévő” házasságokra is alkalmazni kell. Az új Ptk. hatálybalépését követő vagyonmegosztások idején a házastársak közös vagyonának, illetve különvagyonának körét már így kell figyelembe venni.

Az **élettársi kapcsolat** fogalmát és annak vagyoni jogi következményeit a hatályos Ptk. kötelmi jogi rendelkezései között szabályozza. Az új Ptk. Családjogi Könyve további jogkövetkezményeket fűz az élettársi kapcsolatok egy részéhez. Az új szabályozás szerint a legalább egy évig fennálló **élettársi kapcsolat** esetén, ha abból gyermek is származott, a volt élettárstól tartás, illetve a közösen lakott lakás használata követelhető. A Tervezet egyértelművé teszi, hogy ezek a jogkövetkezmények alkalmazhatók azon élettársi kapcsolatokra is, amelyek már az új Ptk. hatálybalépése előtt létrejöttek abban az esetben, ha az életközösség a hatálybalépést követően szakadt meg. Vagyis a legalább egyéves életközösség időtartamának számításánál figyelembe kell venni az új Ptk. hatályba lépése előtt megszakadás nélkül fennállt életközösség időtartamát is. Ennek oka, hogy az élettársi kapcsolat egy tényhelyzeten (tényleges együttélése) alapul, jogintézményét nem az új Ptk. hozza létre. A Családjogi Könyv az élettársi kapcsolathoz csak további jogkövetkezményeket fűz.

Indokolt az **apasági jogállást keletkeztető tények** kapcsán is néhány átmeneti szabályt rögzíteni a Tervezetben. Az apasági vélelmet keletkeztető tények vonatkozásában figyelemmel kell lenni a Csjt. olyan korábbi – jelenleg már nem hatályos – szabályozására is, amelynek joghatása jelenleg is fennáll. Korábban az **Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartása által igazolt élettársi kapcsolatban élő férfi, a nő élettársa gyermekének apjává válhatott**. A Csjt. 36. §-ában az apasági vélelmek között utal az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásán alapuló vélelemre is, tekintettel arra, hogy a 2010. január 1. és 2011. január 1. között az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartásába bejegyzett élettársi kapcsolat is apasági vélelmet keletkeztetett. A Csjt. hatályon kívül helyezett 35. § (4) és (5) bekezdése alapján, ha az anya a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak egy része alatt nem állt házassági kötelékben, a gyermek apjának kellett tekinteni azt a férfit, aki az anyával a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak egy része alatt a közjegyző által vezetett Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartása által igazolt élettársi kapcsolatban élt, kivéve ha az anya a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő alatt több férfival élt az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartása által igazolt élettársi kapcsolatban. Az új Ptk. erre vonatkozó rendelkezést nem tartalmaz, ugyanakkor továbbra is indokolt annak a szabálynak a fenntartása, ami a korábbi Csjt. módosítás átmeneti szabályai

között (112. §-ban) is megtalálható, figyelemmel arra, hogy továbbra is fennállhatnak azok a szülői státuszok, amelyek 2010-ben ily módon keletkeztek.

Az új Ptk. nem tartja fenn az apai elismerés két formáját az utólagos házasságkötésen alapuló elismerést és a teljes hatályú apai elismerést. Az új Ptk. a kétféle elismerés szabályait az új Ptk. 4:101. §-a szerinti „apai elismerő nyilatkozaton alapuló vélelem” néven egységesíti és a Csjt. 39. §-a szerinti **utólagos házasságkötésen alapuló elismerés** szabályairól már külön nem rendelkezik. A Tervezet átmeneti szabályt fogalmaz meg arra az esetre, ha a házasuló férfi az új Ptk. hatálybalépése előtt a házasságot megelőző eljárásban apai elismerő nyilatkozatot tett, a házasságot viszont csak az új Ptk. hatálybalépése után kötik meg. Az átmeneti szabálynak abban az esetben lehet jelentősége, ha a nyilatkozatot tevő férfi a házassági kötelékre tekintettel ismeri el az apaságot.

Szintén az apaságot keletkeztető tényállások szabályozása körében igényel átmeneti szabályozást az, hogy az új Ptk. 4:111. §-a a Csjt.-hez képest **szigorúbb megtámadási határidőket** vezet be az apasági vélelmek megdöntése tekintetében. **A Tervezet megfelelő átmeneti időt biztosít az új határidők bevezetése kapcsán azáltal, hogy lehetővé teszi az új Ptk. hatálybalépését követő három évig a Csjt. szerinti határidők alkalmazását.**

Az örökbefogadás új szabályai szerint a **vérszerinti szülő nyílt örökbefogadás esetén is visszavonhatja az örökbefogadáshoz adott hozzájáruló nyilatkozatát** a gyermek hathetes koráig. Ezt a rendelkezést indokolt a már **folyamatban lévő örökbefogadási eljárások esetén** is alkalmazni tekintettel arra, hogy az új szabály a nemzetközi egyezményekkel összhangban védi a gyermek azon jogát, hogy lehetőleg saját családjában nevelkedjen és figyelemmel van arra, hogy a gyermeket szülő anyja a gyermek születését követően meggondolhatja magát az örökbeadás tekintetében.

A szülői felügyelet körében a Tervezet néhány speciális átmeneti szabályról rendelkezik:

A Csjt. 77. § (3) bekezdése előírja, **hogy a szülőnek a gyermek végleges külföldre távozásához adott nyilatkozatához a gyámhatóság jóváhagyása szükséges.** Az új Ptk. ugyanebben az esetben a gyámhatósági hozzájárulást **nem követeli meg**, ezért indokolt **az erre irányuló folyamatban lévő eljárásokat megszüntetni.**

Változnak a törvényi előírások a gyermek gyámhatósághoz beszolgáltatott vagyonát illetően is. Figyelemmel arra, hogy az új Ptk. szabályai szerint a szülőknél a gyermek vagyonát már csak szankciós jelleggel kell beszolgáltatni, ezért a Tervezet előírja, hogy a korábban – szankciós jelleg nélkül – beszolgáltatott vagyont a szülőnek ki kell adni.

A Családjogi Könyv bevezeti a **kötelező közvetítés** elrendelésének lehetőségét a szülői felügyelet rendezésével kapcsolatos vitás ügyek során. Az új szabályok mihamarabbi életbelépése, így folyamatban lévő ügyekben való bevezetése a gyermek jogainak fokozott védelme érdekében indokolt.

A Csjt. 88. § (2) bekezdése szerint a bíróságnak mérlegelési joga volt a tekintetben, hogy megszünteti-e a szülői felügyeleti jogát annak a szülőnek, aki együtt él a szülői felügyelettől megfosztott másik szülővel. Az új Ptk. 4:186. § (2) bekezdése alapján **azonban a törvény alapján szünetel a szülői felügyeleti joga ugyanennek a szülőnek.** Mindenképpen gondoskodni kell a gyámhatóságnak azokról a gyerekekről, akiket a szabályozás érint, mivel az új Ptk. hatálybalépése azt eredményezi számukra, hogy **szülői felügyelet nélkül**

maradnak. Ezért a Tervezet megfelelő átmeneti idő biztosításával előírja, hogy a gyámhatóság gyámrendelés iránti intézkedéséig fennmarad a szülő szülői felügyeleti joga, de a gyámhatóságnak hat hónapon belül minden ilyen esetben intézkednie kell.

A Gyermekek Jogellenes Külföldre Vitelének Polgári Jogi Vonatkozásairól szóló, Hágában 1980. október 25-én kelt egyezmény (kihirdette az 1986. évi 14. tvr.) alapján a külföldre vitel jogellenességének megállapítására a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam joga irányadó. Jelenleg tehát Magyarországon a Csjt.-nek a szülői felügyeletre vonatkozó rendelkezései irányadók a tekintetben, hogy a gyermek külföldre vitele jogellenesnek minősül-e. Ugyanakkor a jogellenességet azon állam bírósága vizsgálja, ahova a gyermeket elvitték, következésképpen minden esetben szükséges bizonyítani a külföldi bíróság előtt a magyar jog tartalmát. A jogellenes elvitel és annak külföldi bíróság általi elbírálása között értelemszerűen minden esetben eltelik valamennyi idő, így az új Ptk. hatálybalépésével összefüggésben felmerülhet olyan helyzet, hogy az elvitel 2014. március 15. előtt történik, de a magyar jog szülői felügyeletre vonatkozó rendelkezéseinek vizsgálatára a külföldi bíróság előtt már ezen időpontot követően kerül sor. **A Tervezet egyértelművé teszi, hogy az, hogy a szülői felügyelet miként alakult, és erre tekintettel jogellenes-e az elvitel, az elvitel időpontjában hatályos jog alapján állapítandó meg,** vagyis a hágai gyermekelviteli egyezmény alkalmazása szempontjából az új Ptk. csak a 2014. március 15-én vagy azt követően külföldre vitt gyermekek tekintetében alkalmazandó.

Az új Ptk. **Ötödik Könyvének** rendelkezései a **dologi jogot** foglalják magukban, azt a jogterületet, amelynek alapintézménye a tulajdonjog, és amely ezen intézményhez kapcsolódó, túlnyomó részben abszolút szerkezetű jogviszonyokat szabályoz. A tulajdoni jogviszonyok stabilitásához fontos társadalmi érdek fűződik, éppen ez az egyik oka annak, hogy az új Ptk. tartózkodott attól, hogy ezen a területen alapvető változásokat hajtson végre, erre egyébként nem is volt társadalmi igény. Azokon a területeken, ahol az e jogviszonyokat érintő jogi szabályozásban mégis változás következett be, **az átmeneti rendelkezések megalkotásánál a jogalkotónak ugyancsak a stabilitásra és az e könyv körébe tartozó jogviszonyok tartósságára kellett figyelemmel lennie.** E jogviszonyok esetében ugyanis tipikusnak tekinthetők azok, amelyek az új Ptk. hatálybalépésekor már fennállnak, és fennállásukkal a jövőben is tartósan számolni kell, ezért a szabályozás e körben nem indulhatott ki pusztán abból, hogy az érintett jogviszonyok mikor keletkeztek vagy a dologi jogi szempontból releváns tények mikor következtek be, mert akkor az új Ptk. szabályai a hatálybalépésük előtt keletkezett jogviszonyok, illetve bekövetkezett tények esetén akár évtizedek múlva sem lennének alkalmazhatók. **A Dologi jogi Könyv átmeneti szabályozása ezért nem tesz generális kivételt a Tervezet azon szabálya alól, amely szerint az új Ptk.-át kell alkalmazni a hatálybalépése után megtett jognyilatkozatokra, és nem tesz kivételt ez alól abban az esetben sem, ha a dologi jogi tartalmú jognyilatkozatra olyan jogviszonyok vagy tények tekintetében kerül sor, amelyek egyébként az új Ptk. hatálybalépése előtt keletkeztek, illetve következtek be.** Ha tehát valamely dologi jogviszony ugyan az új Ptk. hatálybalépése előtt keletkezett, de azzal kapcsolatban az új Ptk. hatálybalépése után következik be valamely tény, vagy tesznek jognyilatkozatot, erre, és ekként a jogviszonyra is főszabályként már az új Ptk.-át kell alkalmazni. Ebből következően például a közös tulajdon keletkezésének időpontjától függetlenül az új Ptk. szabályait kell alkalmazni, ha a közös tulajdon használatáról, hasznosításáról, elidegenítéséről, a közös tulajdont érintő kötelezettségvállalásról az új Ptk. hatálybalépése után döntenek a tulajdonostársak, vagy ha a közös tulajdon megszüntetését az új Ptk. hatálybalépését követően

kezdeményezték. Az ismertetett főszabály alól azonban a Tervezet kivételeket is megfogalmaz, olyan szabályokat, amelyek az új Ptk. hatálybalépésekor fennálló jogviszonyokban az utóbb bekövetkező jogi tényekre is a korábban hatályos szabályok alkalmazását rendelik.

Mivel az új Ptk. valamely szerződéses ügylet teljesítéseként a dolog átadását jogügyleti természetűnek tekinti (ún. rendelkező ügylet), amit a birtokátruházás intézményének szabályozása körében egyértelműen kifejezésre juttat (új Ptk. 5:3. § (1) bek.), az átmeneti szabályok között a fentebb részletett generális szabály alól e jogügyletnek a szerződéses kötelezettségekkel való szoros összefüggése okán indokolt kivételt tenni, **ha az új Ptk. hatálybalépését megelőzően kötött szerződés alapján ugyan, de a hatálybalépést követően kerül sor a dolog átadására irányuló szerződéses kötelezettség teljesítésére.** Ez a rendelkezés áll ugyanis összhangban a kötelmi joghoz kapcsolódó átmeneti szabályozás általános elveivel, annál is inkább, mert a dologi jogi rendelkező ügyleteknek az elkötelező (kötelmi jogi) ügyletekkel való szoros kapcsolata semmiképpen nem indokolja azt, hogy a jogalkotó az átmeneti szabályok megállapítása körében ezen ügyleteket egymástól elszakítva kezelje, e szabályozási körben ezért az **ügyletegyeség elvét** tartotta fontosabbnak.

Vannak olyan, **alapvetően dologi jogi jellegű jogviszonyok, amelyek adott esetben valamely ügyletthez kapcsolódóan az új Ptk. hatálybalépése előtt keletkeztek,** és ugyan a szükséges jognyilatkozat tételére az új Ptk. alapján is sor kerülhetne, **problémát okoz az, hogy az adott intézményt, mint amilyen például a felelős őrzés jogintézménye, az új Ptk. nem ismeri,** habár a jogalap nélküli birtoklás körében e jogviszonyokra az új Ptk. is megfelelő szabályozást tartalmaz. A jogalkalmazó helyzetének megkönnyítése érdekében **ezért a Tervezet kimondja, hogy ha a felelős őrzés az új Ptk. hatálybalépésekor még fennáll, úgy arra és ebből következően az ennek alkalmazása során tett jognyilatkozatokra továbbra is a hatályos Ptk. felelős őrzésre vonatkozó szabályait kell alkalmazni.**

Nem feltétlenül igényel átmeneti szabályozást az a lehetőség, hogy a föld tulajdonjogának az épület tulajdonjától való elválása esetén a felek a **földhasználat** tekintetében az ingatlan-nyilvántartásban is feljegyezhető szerződéses szabályozásban állapodhassanak meg. A földhasználat vonatkozásában azonban az új Ptk. hatálybalépése előtt is megállapodhattak a felek, sőt a földhasználat terjedelmét illetően a földhasználati jog bejegyzésére e megállapodás, vagy a bíróság határozata alapján kerülhetett sor. Bár kifejezett rendelkezés nélkül sem lenne elvi akadálya annak, hogy az új Ptk. hatálybalépését megelőzően kötött földhasználati megállapodások utóbb, az új Ptk. által biztosított lehetőség folytán – immár harmadik személyekre is kiható hatállyal – feljegyzésre kerüljenek az ingatlan-nyilvántartásban, ennek kifejezett kimondása azonban a jogalkalmazás számára is egyértelműbb helyzetet teremt.

A túlépítés, hozzáépítés, átépítés, beépítés és ráépítés szabályainak alkalmazása szempontjából kérdéses lehet, hogy az építési folyamat mely részét ragadja meg a jogalkotó olyan tényként, amelynek a hatályos vagy az új Ptk. alkalmazása szempontjából jelentősége van. Bár az érintett kérdéskörben a két Ptk. fő vonalaiban hasonló módon szabályoz, annak egyes részleteiben azonban vannak (a rosszhiszemű túlépítés esetében nem is jelentéktelen) eltérések. A jogalkotó – hasonlóan a Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1960. évi 11. törvényerejű rendeletben (a továbbiakban: Ptké.) is

követett szemponthoz – **az építési folyamat befejezéséhez fűzi azt a joghatást, amelynek alapján elvállik, hogy a jogszerzésre még a hatályos, vagy már az új Ptk. rendelkezései alkalmazandók.** Ez a megoldás aligha vitatható, hiszen az anyagi jogszerzés az említett esetekben értelemszerűen az építési tevékenység befejezésével tekinthető bekövetkezettnek. Ez a szabályozás még abban az esetben is irányadó, amikor az új Ptk. alkalmazása az építkezésre kedvezőtlenebb (rosszhiszemű túlépítés), aligha lehet ugyanis indokolt, hogy a rosszhiszemű túlépítő jogainak védelme érdekében az e körben általánosan érvényesülő szabálytól a jogalkotó eltérjen.

Az új Ptk. **elidegenítési és terhelési tilalomra vonatkozó szabályai** a kötelezettre nézve kedvezőbbek azáltal, hogy mind a szerződésen, mind pedig a jogszabályon alapuló tilalomba ütköző szerződés nem válik semmissé, csupán hatálytalan azzal szemben, akinek jogát a tilalom biztosítja (új Ptk. 5:32. § (1) bek.). Ez a szabályozás a tilalom jogosultjára nézve sem jelent hátrányt, hiszen módjában áll, hogy a tilalommal védett jogába ütköző szerződés vele szembeni hatálytalanságára hivatkozzon az olyan jogszerzővel szemben, aki jóhiszemű és ellenérték fejében történő jogszerzőnek nem tekinthető. Ez utóbbiakkal szemben ugyanis a hatályos Ptk. semmisséget favorizáló szabályai sem tették lehetővé a tilalom dologi jogi szempontból sikeres érvényesítését. A kifejtettekre tekintettel a Tervezet **az új Ptk. hatálybalépését követően kötött tilalommal ellentétes ügyletek tekintetében a tilalom joghatásait illetően akkor is az új Ptk. szabályainak alkalmazását rendeli, ha a tilalom kikötése még a hatályos Ptk. szabályai szerint történt.**

Az új Ptk. bevezeti a **jogcímes elbirtoklás** intézményét, amely szerint az elbirtoklással való tulajdonszerzés meghatározott feltételek fennállása esetén (5:45. §) rövidebb időtartam alatt (öt év) bekövetkezik. **Rendezni kellett tehát, hogy a folyamatban lévő elbirtoklás esetén mikortól és milyen szabályt kell alkalmaznia a jogalkalmazónak. Indokoltnak tűnik, hogy a Ptk. hatálybalépésekor folyamatban lévő elbirtoklás esetén is alkalmazásra kerülhessen a jogcímes elbirtoklás szabálya, ha annak feltételei a birtokos esetében megvalósultak.** A tulajdonos érdekeire tekintettel azonban szükséges annak kimondása, hogy ha ilyen esetben a birtokosra kedvezőbb elbirtoklási idő már eltelt, vagy abból egy évnél kevesebb van hátra, úgy a jogcímes elbirtoklás alapján a tulajdonszerzés csak a törvény hatálybalépésétől számított egy év elteltével következik be.

A **zálogjog** szabályozása az új Ptk.-ban számos vonatkozásban részleteiben is megújult, és bár a zálogjog maga az alapjául szolgáló zálogszerződéstől vagy törvényi rendelkezéstől független dologi jogi létet nyer, e jogot mégsem célszerű elválasztani az alapításához szükséges szerződéses vagy törvényi aktustól. Az intézmény egységes kezelése, átláthatósága és a jogalkalmazás egységessége érdekében ezért a jogalkotó szükségesnek tartotta annak kimondását, hogy **az új Ptk. rendelkezései csak azokra a zálogjogokra alkalmazhatók, amelyeket már az új Ptk. hatálybalépése után kötött zálogszerződéssel (vagy törvényi rendelkezés alapján) alapítottak.**

Az új Ptk. **Hatodik, Kötelmi jog című Könyve** számos apróbbnak tűnő, de dogmatikai szempontból fontos módosítást tartalmaz. Az új Ptk. dogmatikai tisztaságra és a gyakorlat igényeinek való megfelelésre törekvő kötelmi jogi szabályait – noha azok hatása vélhetően mind a jogviszonyok alanyai, mind a bíróságok szempontjából kedvezőek lesznek – a jogbiztonság követelménye miatt, főszabályként, csak azokra a kötelmekre lehet alkalmazni, amelyek az új Ptk. hatálybalépése után keletkeznek. Az új Ptk. hatálybalépésekor fennálló

kötelmekre a Tervezet csak abban az esetben ad a kötelmekre vonatkozóan megfogalmazott generális átmeneti szabálytól eltérő rendelkezést, ha az feltétlenül indokolt. **A fennálló kötelmek körében akkor indokolt speciális, az új Ptk. szabályainak alkalmazását rendelő speciális átmeneti szabály megadása, ha az a kötelelem valamennyi alanya számára előnyös, vagy pedig, ha ahhoz – a felek esetleg eltérő érdeke ellenére is – alapvető társadalmi érdek fűződik.**

A hatályos Ptk. 221. § (3) bekezdése – egyetlen, a jogi személy képviselő esetére megfogalmazott kivételi szabályt leszámítva – tiltotta, hogy a képviselő eljárjon, ha az általa képviselt személy ő maga vagy olyan személy, akit ugyancsak ő képvisel (érdekellentét). Az érdekellentét ellenére megtett jognyilatkozatot az abszolút tilalom értelmezésével a korábbi bírói gyakorlat – jogszabályba ütközőként vagy nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközőként – semmisnek tekintette, majd a legújabb döntésekben az abszolút semmisség helyett már a relatív hatálytalanság szankciója is megjelent. Az új Ptk. 6:13. § (1) bekezdése a képviselt érdekeinek védelmét a hatályos Ptk. abszolút tilalmánál kevésbé szigorú megoldással – a képviselt számára biztosított megtámadás jogával – tartja megvalósíthatónak. Ekként a képviselő érdekellentét esetében is eljárhat majd, ám, ha a képviselt személy a képviselet alapításakor az érdekellentétről nem tudott [6:13. § (3) bekezdés], a számára sérelmes képviselői jognyilatkozatot megtámadhatja. A 6:13. § (2) bekezdése értelmében vélelmezett az érdekellentét, ha a képviselő az ellenérdekű fél vagy annak jogi képviselője. Az új Ptk. nem tartja fenn a hatályos Ptk. 221. § (3) bekezdésének második mondatában foglalt kivételi szabályt, mely szerint, ha a képviselő jogi személy, a képviselt kifejezett engedélye alapján érdekellentét esetében is eljárhat.

Az új Ptk. szerint a képviselt fél – saját döntésén és cselekményén (a megtámadási jog gyakorlásán) alapuló – racionálisabb, kevésbé drasztikus védelme nem csak a képviselt érdekét szolgálja megfelelően, hanem a hatályos joghoz képest a képviselő számára is kedvezőbb megoldást jelent. A képviselőnek így kevésbé kell számolnia azzal, hogy az általa megtett jognyilatkozat érvénytelensége, illetve hatálytalansága miatt a képviseltnak kára keletkezik, amelynek megtérítésére a képviselő kötelezhető lehet. A képviselttel a képviselő nyilatkozata révén jogviszonyba kerülő harmadik személynek pedig nyilvánvalóan az az érdeke, hogy a képviselt nevében tett jognyilatkozathoz, annak hibátlansága folytán, a célzott joghatás fűződjön. A jognyilatkozat hibátlanságára az új Ptk. – a hatályostól eltérően – esélyt biztosít. Erre tekintettel az új Ptk. hatálybalépése előtt megtett képviselői nyilatkozatokra is indokolt az új Ptk. kedvezőbb szabályozásának alkalmazását előrehozó speciális átmeneti szabály megalkotása. Ebben a körben átmeneti szabály azonban csak úgy adható, hogy a hatálybalépés előtt tett képviselői nyilatkozatokra csak az új Ptk. 6:13. § (1) és (2) bekezdése alkalmazásának legyen helye, lényegében a hatályos Ptk. 221. § (3) bekezdésének első mondata helyett. A 221. § (3) bekezdés utolsó mondata továbbra is alkalmazandó maradna a hatálybalépés előtti nyilatkozatokra azzal a kiegészítéssel, hogy az átmeneti szabály a jogi személy képviselő által a képviselt kifejezett engedélye hiányában megtett jognyilatkozatra is alkalmazni rendeli a megtámadás lehetőségét. **A Tervezet az új Ptk. hatálybalépése előtt tett jognyilatkozatok megtámadására a megtámadásra nyitva álló határidő speciális szabályozása mellett fenntartja, illetve alkalmazni rendeli a hatályos Ptk. megtámadásra vonatkozó rendelkezéseit.** A megtámadásra nyitva álló határidő – a megtámadásra jogosult érdekére figyelemmel – az új Ptk. hatálybalépésekor kezdődik.

Az általános meghatalmazás szabályait az új Ptk. 6:16. §-a két vonatkozásban szigorítja. Egyrészt a hatályos Ptk. által előírt egyszerű írásbeli formát meghaladó alakszerűséget kíván meg érvényességi kellékként: teljes bizonyító erejű magánokirati, illetve közokirati formát. Másrészt – és az átmeneti szabályozás szempontjából csupán ennek van jelentősége – kimondja, hogy az általános meghatalmazás legfeljebb öt évre szólhat, így az új Ptk. hatálya alatt megtett határozatlan idejű, vagy öt évnél hosszabb időre szóló általános meghatalmazások öt év elteltével ipso iure hatályukat veszítik. Ezzel az új Ptk. az esetleges visszaéléseknek kívánja elejét venni. Az általános meghatalmazás hatályát öt évben korlátozó rendelkezés ugyan a meghatalmazó számára bizonyos kényelmetlenséggel jár, ám a meghatalmazás ötévenkénti meghosszabbítása még mindig kevésbé hátrányos, mint a korlátlan vagy hosszú időre szóló meghatalmazásból eredő visszaélések kockázata. A visszaélések lehetőségének csökkentése olyan társadalmi érdek, amely ésszerű alapját jelenti annak, hogy az általános meghatalmazások időbeli hatályát ne csak felmenő rendszerben, hanem már az új Ptk. hatálybalépése előtt megtett általános meghatalmazások esetében is alkalmazni kelljen. Az új Ptk. e rendelkezésének előrehozott alkalmazására ezért a Tervezet speciális átmeneti szabályt fogalmaz meg, mely a meghatalmazó kényelmetlenségének csökkentése érdekében rendelkezik úgy, hogy **az új Ptk. hatálybalépése előtt adott határozatlan vagy öt évnél hosszabb időre szóló általános meghatalmazás az új Ptk. hatálybalépését követő öt év elteltével veszti hatályát.**

A **hatályos szabályozás** [27/2003. (VII.2.) IM rendelet 10. § (2) bekezdés] szerint, ha a letétet a jogosult az elévülési időn belül nem követelte, a teljesítés céljából **bíróági letétbe helyezett pénzt, értékpapírt vagy más okiratot a kötelezett öt évig követelheti vissza a bíróságtól.** Fontos **változás, hogy az új Ptk. 6:54. § (3) bekezdése értelmében a letét időbeli korlátozás nélkül követelhető vissza** arra tekintettel, hogy ha a jogosult a letétet nem veszi át, akkor – a letevőn kívül – nincs más személy, akinek a letett dologhoz joga lenne. Ez a szabályozás van összhangban azzal is, hogy ha a bírósági letét tárgya pénz, papíralapú értékpapír vagy más okirat (azaz ingó dolog), akkor a letevő tulajdoni igénye alapján is visszakövetelhetné a letétet, mivel a tulajdoni igény nem évül el. E körben **a letevő tulajdonjogának védelme érdekében speciális átmeneti szabály** megalkotásával indokolt eltérni a főszabálytól. A Tervezet által megfogalmazott átmeneti rendelkezés a jogosult érdekét nem sérti, hiszen a bírósági letét kiadását az elévülési időn belül nem követelte, a bíróságoknak a letét őrzésével kapcsolatos kiadásai pedig – a teljesítési letét lehetséges tárgyára tekintettel – jelentős többletköltséggel vélhetően nem járnak.

Az új Ptk. különválasztja a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség és a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályait. Míg a szerződésszegésért való felelősség esetén az új Ptk. szakít a hatályos jog felróhatósági alapú felelősségi rendszerével, addig a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség az új Ptk. alapján továbbra is a károkozó felróhatóságán – annak valamely formáján – alapul. A szerződésen kívül okozott károkért való felelősség körében az új Ptk. hármas célt követett: az új Ptk.-ba kívánta integrálni a hatályos jogban külön törvényekben szabályozott, de az új Ptk.-ba illeszthető felelősségi alakzatokat, valamint a bírói gyakorlatban kialakult jogtételeket, továbbá új szabályokat kívánt bevezetni azokon a pontokon, ahol a jelenlegi joggyakorlat a hatályos Ptk. szabályai alapján nem tudott kielégítő megoldást nyújtani a felmerült problémákra. Az első célkitűzés eredményeként került a kódexbe a termékfelelősség, a második alapján definiálja az új Ptk. az üzembentartó fogalmát és szabályozza a többiek közös

károkozását, míg a harmadikra példa az okozatossági lánc elvágását szolgáló előreláthatóság fogalmának meghatározása.

A szerződésen kívül okozott károkért való felelősség, illetve a kártalanítás tekintetében megfogalmazott változások, noha azok alapvetően pontosító, a bírói gyakorlatot orientáló jellegűek, néhány ponton érdemben módosítják a hatályos kárfelelősségi szabályozást. Erre és a jogbiztonság követelményére tekintettel az átmeneti szabályozásnak – a személyiségi jogsértést is okozó magatartásokra tekintettel, az e magatartások szankcióira előírt speciális átmeneti szabályokkal összhangban – azt kell rendeznie, hogy az új Ptk. megváltozott kárfelelősségi szabályait a károkozó magatartás tanúsításának időpontjától (folyamatosan tanúsított károkozó magatartás esetén a károkozás megkezdésétől) vagy pedig a kár bekövetkezésétől kell-e alkalmazni. Mind a jogbiztonság, mind a személyiségi jogok megsértésének szankcióira előírt átmeneti szabály azt indokolja, hogy **az új Ptk. rendelkezéseit a hatálybalépését követően tanúsított károkozó magatartások esetén kelljen alkalmazni.**

A Hetedik Könyv rendelkezik az öröklési jogi szabályokról. Az új Ptk. az öröklési jog szabályain lehetőség szerint csak indokolt esetben, ott változtat, ahol a közjegyzői vagy a bírói gyakorlatban a változás igénye felmerült.

Az új rendelkezések között említést érdemel, hogy az új Ptk. a **házastárs törvényes öröklési jogát megváltoztatva** az általános haszonélvezet-öröklést megszünteti, és helyette részbeni állagöröklést vezet be. Az új rendben az örökhagyó házastársa csak az örökhagyóval közösen lakott lakásra és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakra kap haszonélvezeti jogot, a hagyaték többi részéből pedig – állagörökösként – egy gyermekrészt örököl.

A hatályos Ptk. szerint leszármazók hiányában az egész hagyatékot a túlélő házastárs öröklí, és pedig állagörökségként. Az új Ptk. ezt a törvényes öröklési státust csak az örökhagyóval közösen lakott lakásra és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakra adja meg. **A hagyaték többi részében az új Ptk. lényegesen változtat a házastárs és a szülők mai törvényes öröklési jogi helyzetén, mert leszármazók hiányában a házastárs nem egyedül lesz állagörökös; vele egy sorban örökölnek az örökhagyó szülei is.**

Az új Ptk. **néhány kérdésben megváltoztatja a végintézkedési jogot is.** Így például bizonyos esetekben érvényesnek ismeri el az utóörökös nevezést. Az új Ptk. néhány helyen pontosítja a végrendelet alakszerűségére vonatkozó követelményeket is. Enyhít az írásbeli magánvégrendelet alaki követelményein, elhagyva olyan előírásokat, amelyek a gyakorlatban nem nyújtottak többletgaranciát az okirat valódiságának megállapításához. Így például új szabály, hogy házastársak számára lehetővé teszi közös végrendelet alkotását, fenntartva egyben a hatályos jogot házastársak – örökhagyói minőségben is köthető – közös öröklési szerződése tekintetében. Az írásbeli magánvégrendeletnek nem lesz feltétlen érvényességi kelléke a végrendelet keltezésének helye. Közvégrendelet a jövőben csak közjegyző előtt tehető, bíróság előtt nem.

Az említett változásokra figyelemmel a Tervezet az öröklési jogi szabályok hatálybalépése kapcsán **általános elvként rögzítené, hogy az új öröklési jogi szabályokat az új Ptk. hatálybalépése után megnyílt öröklésre kell alkalmazni,** vagyis abban az esetben, ha az örökhagyó halála 2014. március 15. után következett be.

Végrendeleti öröklésnél az általános elvből az következik, hogy **az új Ptk. szabályainak csak a hatálybalépés után készített végrendeletek szempontjából van jelentősége.** Ugyanakkor a „favor testamenti” elvére figyelemmel célszerű az általános szabály alól bizonyos esetekben kivételt tenni és olyan átmeneti szabályokat megfogalmazni, amelyek olyan, az új Ptk. hatálybalépése előtt létrejött végintézkedések esetén lesznek irányadóak, amelyek a régi szabályok szerint nem, de az új szabályok szerint már érvényesek lennének. Ebben az esetben, ha az örökhagyó 2014. március 15. után halt meg, akkor végakarátát érvényesnek kell tekinteni. Így például: ha az örökhagyó a végrendeletében nem tünteti fel a végrendelkezés helyét, akkor végrendelete a korábbi szabályok alapján nem lesz érvényes, ha azonban a végrendelkező 2014. március 15. után hal meg, végrendeletét az új Ptk. hatálybalépése miatt már érvényesnek kell elismerni, figyelemmel arra, hogy az írásbeli magánvégrendelet alaki követelményeinél az új szabály nem írja elő feltétlen érvényességi kellékként a keltezés helyét. Ugyanígy érvényesként kell elfogadni az új szabályok miatt a házastársak ugyanabban az okiratban készített végakarátát függetlenül attól, hogy a végrendelet a Ptk. hatálybalépése előtt vagy után készült, ha az öröklés a Ptk. hatálybalépése után nyílt meg. Ez a szabály – a Tervezet szerinti átmeneti szabály miatt – hasonlóan irányadó az új Ptk. hatálybalépése előtt készült öröklési szerződés érvényességére is.

Néhány további **speciális átmeneti szabályt** is előír a Tervezet azokban az esetekben, **ahol a két Ptk. szabályozása eltérő, és adott esetben az új szabály az örökhagyó akaratának érvényesülése szempontjából kedvezőtlenebb is lehet.**

Így például változik a szabályozás a **közjegyzőnél letett és később visszavett magánvégrendelet** érvényessége tekintetében is. Az új Ptk. kivételt nem tűrő szabályként írja elő, hogy a közjegyzőnél letett magánvégrendelet hatályát veszti, ha azt a végrendelkező visszaveszi. Ez a rendelkezés csak akkor alkalmazható, ha a végrendelkező ismerve az új Ptk. szabályai alapján beálló jogkövetkezményeket, végrendeletét a hatálybalépés után veszi vissza. Ehhez hasonló elv alapján írja elő a Tervezet **szóbeli végrendelet** esetén, az örökhagyó akaratának érvényesülésére figyelemmel, hogy a hatálytalanságra vonatkozó szigorúbb új Ptk.-beli szabályok akkor alkalmazhatók, ha a végrendeletet az új Ptk. hatálybalépését követően tették. Az új Ptk. 7:46. §-a az **élettársra is kiterjeszti a végrendelet hatálytalanságára vonatkozó szabályt** abban az esetben, ha az örökhagyó halálakor az életközösség már nem áll fenn. A Tervezet ennek kapcsán – eltérve az általános öröklési jogra irányadó átmeneti szabálytól – tisztázza, hogy az új rendelkezés csak akkor alkalmazható, ha az örökhagyó és élettársa között az életközösség az új Ptk. hatálybalépése után szakadt meg.

Lényegesen módosulnak **az örökbefogadott és vérszerinti családja közötti törvényes öröklési szabályok is.** Egyrészt új a szabályozás, ha az örökbefogadott a törvényes örökös, másrészt változnak a szabályok akkor is, ha az örökbefogadott az örökhagyó. A Tervezet – hosszú átmeneti időt biztosítva – az örökbefogadott érdekeire figyelemmel írja elő ebben az esetben, hogy az új szabályok csak a hatálybalépést követő örökbefogadásokra alkalmazhatók.

Változik a **kötelesrész mértéke is.** Kötelesrész címén a kötelesrészre jogosultat annak harmada illeti meg, mint ami neki törvényes örökösként járna. Figyelemmel arra, hogy az örökhagyó végintézkedését az új Ptk. hatálybalépése előtt még a korábbi, hatályos Ptk.

kötelesrészre irányadó rendelkezéseire figyelemmel tette, a Tervezet egyértelművé teszi, hogy 2014. március 15. előtt tett végintézkedések esetén még a hatályos Ptk. kötelesrészre vonatkozó rendelkezései az irányadók.

Az új Ptk. Nyolcadik Könyvében megadott – esetleg a hatályos Ptk. fogalmaitól eltérő tartalmú – **fogalmak értelemszerűen csak akkor alkalmazhatóak, ha az adott jogviszonyra (jogra, kötelezettségre) vonatkozóan a Tervezet egyébként az új Ptk.-t rendeli alkalmazni.** Amennyiben viszont az átmeneti szabályozásból az adott esetben az következik, hogy a hatályos Ptk.-t kell alkalmazni, akkor ez – külön átmeneti rendelkezés nélkül is – maga után vonja az egyébként alkalmazandó hatályos Ptk. értelmező rendelkezései alkalmazását. **Külön átmeneti szabályozásra ezért az Értelmező rendelkezések vonatkozásában nincs szükség,** továbbá jellegük miatt a Nyolcadik Könyv egyéb rendelkezései sem vetik fel az átmeneti szabályozás iránti igényt.

A Tervezet külön részben helyezi el a **felhatalmazó rendelkezéseket**, többségében a hatályos joggal azonos tartalommal. A hatályos Ptk. egyes jogintézményeinek részletszabályait, illetve egyes jogintézményeivel összefüggő eljárási szabályokat jelenleg is alacsonyabb rendű jogszabályok határozzák meg, részben a hatályos Ptk.-ban, részben a Ptké.-ben kapott felhatalmazás alapján, illetve sokszor közvetlenül a hatályos Ptk.-ból – kifejezett felhatalmazó rendelkezés nélkül – levezetve. Figyelemmel arra, hogy a Tervezet a hatályos Ptk.-t és a Ptké.-t is hatályon kívül helyezi, ezért felhatalmazást kell adni azon alacsonyabb rendű jogszabályok megalkotására.

Az új Ptk. által bevezetett új jogintézményekre vonatkozó egyéb felhatalmazó rendelkezéseket a jogintézmények részletszabályait tartalmazó ágazati törvényekben kell elhelyezni.

A Tervezet tartalmazza többek között az új Ptk. hatálybalépése miatt a hatályos Ptk., a Csjt., a Gt., és az Sztv. **hatályon kívül helyezéséről** szóló normát.

A Tervezet rögzíti, hogy az új Ptk.-t, illetve a Tervezetet **más jogszabályokban hogyan kell megjelölni.**

A Tervezet – az új Ptk. hatálybalépésére figyelemmel – 2014. március 15-én **lép hatályba.**